



Другое нараджэнне слуцкіх паясоў

Аляксандр Лукашэнка лічыць правільным рашэнне аб адраджэнні ў Беларусі вытворчасці слуцкіх паясоў, паведамляе Прэс-служба Кіраўніка дзяржавы пасля наведвання ім РУП "Слуцкія паясы", пра што ён заявіў учора: "У мяне быццам камень з душы зваліўся. Мяне пераканалі, што мы правільна зрабілі, адрадзіўшы гэты прадмет таго часу. Хоць гэта і нятанна, але гэта таго варта. Гэта застанецца ў гісторыі, на стагоддзі".

У Музеі гісторыі слуцкіх паясоў Прэзідэнта краіны азнаёмілі з тэхналогіяй стварэння паясоў з XVIII стагоддзя. Тут Аляксандру

Лукашэнку ўручылі першыя слуцкія паясы, сатканыя на прадпрыемстве, які з'яўляецца поўнай копіяй арыгінальнага. Ён будзе дастаўлены на захоўванне ў Палац Незалежнасці.

На памяць аб наведанні Прэзідэнт пакінуў запіс у Кнізе ганаровых гасцей. "Вельмі сімвалічна, што другое нараджэнне паясоў адбылося менавіта тут, у Слуцку. Гэта даніна нашай павагі майстрам мінулага і яскравае сведчанне таленту іх нашчадкаў, якія па ўзроўні майстэрства не саступаюць сваім праслаўленым папярэднікам", — гаворыцца, у прыватнасці, у запісе.

18 красавіка — Міжнародны дзень аховы помнікаў і гістарычных мясцін

Порцік, які амаль што завіс у паветры, насуперак усім законам фізікі, — гэта цуд, немагчымы ў рэальным жыцці. Твор фотамастака Валерыя ВЯДРЭНКІ так і называецца — "Беларускі цуд".

Па словах аўтара, яму хацелася прыцягнуць увагу да тых помнікаў спадчыны, чый лёс таксама нібыта завіс у паветры — шматлікіх закінутых шляхецкіх сядзіб, многія з якіх нават не маюць статуса гісторыка-культурнай каштоўнасці. Сярод іх — і напалузруй-наваны палац Мержаеўскіх у Грозаве, што на Капыльшчыне, калоны якога трапілі на гэце фота.

— Думаю, такія сядзібы не менш важныя для культуры краіны, чым "топавыя" адметнасці, — перакананы фотамастак. — Але пакуль іх перспектывы спараджаюць хіба сумныя жарты — нахштальт гэтага, створанага ў камп'ютарным графічным рэдактары...



МЕТАФАРЫЧНЫ ЦУД аднаго старадаўняга палаца

УВАГА!

ПРАЦЯГВАЕЦЦА ПАДПІСКА НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА"

ІНДЫВІДУАЛЬНЫ ІНДЭКС — 63875
ВЕДАМАСНЫ ІНДЭКС — 638752

Тэндэнцыі

Спартыўнае балельшчыцтва мае сваю традыцыю, этыку, культуру. І як працэс мусяць быць арганізавана. Вось, скажам, сёння ў Беларусі масавая вытворчасць ды продаж спартыўнай атрыбутыкі, а таксама імпорт апошняй — справа звычайная і, мяркуючы па колькасці рэкламы ў Сеціве, досыць прыбытковая. Прынамсі, да такой высновы прыходзіш, праглядаючы спіс прапаноў. З нагоды блізкага ўжо Чэмпіянату свету па хакеі мы даследавалі, што ж са спартыўнай атрыбутыкі сёння даступна беларускім балельшчыкам. Засмучаць можа хіба тая акалічнасць, што замежныя спартыўныя брэндзі ў нашай краіне больш папулярныя, чым айчыныя...

Пётра ВАСІЛЕЎСКІ

Куды падацца беларускаму балельшчыку?

У краме спартыўнай атрыбутыкі для балельшчыкаў, што месціцца на Нямізе, можна набыць світары хакейнай зборнай Расіі, а таксама

бейсболкі, шапкі, сумкі, сувенірныя падушкі ды посуд. Ёсць у продажы і аналагічная прадукцыя з Іспаніі, Італіі, Германіі, Аргенціны, Бразіліі... Можна купіць афіцыйную форму нацыянальных зборных па футболе, а таксама форму ці элементы формы славетных клубаў "Арсенала", "Чэлсі", "Барселона", "Сэлціка", "Мілана"... Плюс вялікі асартымент спартыўнага інвентару і экіпіроўкі. А яшчэ сувеніры, аксесуары ды побытавыя прылады. Усё — з эмблемамі грандаў сусветнага футбола.

най спартыўнай "дзялянкі"? Сцягі і вымпелы, выкананыя метадам друку на сінтэтычнай аснове, прапаноўвае структурнае падраздзяленне Беларускага Дома друку з назвай "Свет сімвалікі". Іншае ж, прыватнае, прадпрыемства прадаць вам світары беларускай нацыянальнай зборнай па хакеі, сцягі, сувеніры, у тым ліку са спартыўнай сімвалікай. А можна і замовіць выраб сувеніраў ці формы адпаведна ўласнаму густу.

Рынак, трэба адзначыць, аперацыйна рэагуе на змены кан'юнкту-

выпадак не ўнікальны. На маё ж пытанне, звернутае да асоб, адказных за маркетынг "БАТЭ", на конт таго, ці ўвесь датычны клуба тавар для балельшчыкаў сёння ліцэнзаваны, я пачуў адказ: дакладных звестак няма. Маўляў, робім сваю справу, "пірацкім" сегментам рынку не цікавімся.

Клуб — "упакаваны"

З майго гледзішча не фаната падаецца, што сёння самы "ўпакаваны" спартыўны клуб Беларусі

што клуб мае і дзве звычайныя крамы, плануецца адкрыццё трэцяй. Некалькі гадоў таму былі сігналы, што ў продажы з'явілася невысокай якасці "пірацкая" прадукцыя з сімвалікай клуба — нейкая драбязя, нахштальт магніцікаў. Спадарыня Лідзія трактуе гэты факт як аперацыйную рэакцыю рынку на з'яўленне новага брэнда. Зараз попыт балельшчыкаў клуба цалкам задавальняецца ліцэнзійнай прадукцыяй, прычым асартымент яе ўвесь час пашыраецца з улікам запатрабаванняў узроставых і гendarных груп. Скажам, нядаўна імгненна разышлася калекцыя адзення для дзяцей ясельнага ўзросту. Беручы да ўвагі тую акалічнасць, што на матчы "Дынама" ходзяць сем'ямі і што 30 працэнтаў фанатаў клуба — жанчыны, у крамах клуба "Дынама" ёсць выбар адзення і для іх. І яшчэ: паколькі "Дынама" — адзіны прадстаўнік Беларусі ў КХЛ, у слоганы, распрацаваныя для клуба, укладзены патрыятычны змест. Зрэшты, і сама эмблема "Дынама" — зубр — акурта такога кшталту сімвал...

У "карпарацыі фанатаў" намі месца ўжо занята?

Чэмпіянат і культура заўзятарства: як мы забяспечаны спартыўнай атрыбутыкай?

Тое, што ў згаданай краме практычна няма беларускага раздзела, не з'яўляецца падставай для абвінавачвання прадпрыемства ў адсутнасці патрыятызму. Прадаюць тое, што купляецца. Купляюць тое, што падабаецца. Вось толькі куды ў такім выпадку падацца фанату беларускага хакея або якой іншай нацыяналь-

ры. Калі барысаўскі "БАТЭ" стаў найпапулярнейшым клубам краіны — лічы, нацыянальным брэндам, — тут жа ў продажы з'явілася "пірацкая" прадукцыя з ягонай сімвалікай, і толькі потым — фірменная "БАТЭшная" крама ў Барысаве, дзе гандлююць ліцэнзійнымі таварамі. Мяркуючы, гэты

(прынамсі, у хакеі) — мінскае "Дынама", або "зубры", як хакеістаў называюць неафіцыйна. Клуб мае сваю інтэрнэт-краму, дзе можна набыць "дынамаўскую" атрыбутыку і сувенірную прадукцыю. Начальнік аддзела маркетынгу і рэкламы клуба "Дынама-Мінск" Лідзія Сямёнава паведаміла нам,

Пра механізмы пашырэння легальна выпушчанай нацыянальнай спартыўнай атрыбутыкі і спосабы яе папулярнага — чытайце на старонцы 2.

(Заканчэнне. Пачатак на старонцы 1.)

Можна канстатаваць, што маштаб рэкламнай прасторы гэўнага клуба ці зборнай залежыць ад статусу каманды, ад яе папулярнасці. Калі матчы з удзелам каманды збіраюць “Мінск-Арэну”, дык у яе балельшчыкаў будзе багаты выбар якасных экіпіроўкі, сувеніраў і побытавых рэчаў з яе лагатыпам. Бо, нагадаю, грошы ўкладаюцца ў брэнд.

Для сябе — калі ласка...

У нашым баскетболе клуб “Цмокі-Мінск” займае, відаць, такое ж месца, як “БАТЭ” ў футболе, а сталічнае “Дынама” — у хакеі. Ягоны маркетынгавы досвед згадвалі ў “К” № 8 за 2014 г. Сёння сваімі развагамі дзеліцца дырэктар Цэнтра эканамічнага развіцця і спартыўнага маркетынгу каманды Аляксандр Куль:

— На хвалі ўздому цікавасці да каманды людзі больш набываюць спартыўныя атрыбуты, адмысловую экіпіроўку балельшчыка, сувеніры, рэчы з клубнай сімволікай. Але клуб не можа прадастаўляць балельшчыкам адпаведную экіпіроўку бясплатна. Толькі ў асаблівых выпадках: у якасці прызоў ці знакаў заахвочвання. А задарма раздаваць можам хіба што папяровыя флажкі. Аднак не хацелася б і нашых фанатаў уводзіць у страты, таму імкнёмся дасягнуць балансу цаны і якасці. У любым выпадку, шмат на гэтым не заробіш. Мы закупляем прадукцыю ў вытворцаў і, выстаўляючы яе на продаж, дадаём тысячу-дзве нацэнкі да сабекошту. Гэта — праца на імідж. Ці не скарыстоўваюць нашу сімволіку “піраты”? З такой праблемай сутыкацца не даводзілася. Справа ў тым, што лагатып зарэгістраваны як гандлёвы знак, а значыць, яго несанкцыянаванае выкарыстанне, паводле закону, падлягае пераследу. Былі выпадкі, калі балельшчыкі прасілі дазволу нанесці лагатып на майкі. У такіх выпадках кажам: “Калі для сябе — калі ласка. Калі для продажу — не”.

Як правільна “хварэць” за Беларусь

Сёлета адбітак спартыўнай брэндавасці асвятляе ўсю нашу краіну. Зусім мала часу засталася да адкрыцця Чэмпіянату свету па хакеі. І надзённым падаецца пытанне, ці належным чынам арганізаваны працэс “хварэння” беларусаў за сваю каманду. Рэплік світараў збор-

Чэмпіянат і культура заўзятарства: ЯК МЫ забяспечаны спартыўнай атрыбутыкай?

— Кіраўніцтва федэрацый ды спартыўных клубаў рупіцца найперш пра сваіх падапечных, і толькі потым — пра балельшчыкаў ды ўвогуле культуру “хварэння”. Да таго ж, экіпіроўка, якую дзяржава набывае для членаў зборнай, каштуе нямала. Скажам, у розныя часы вытворцамі формы для зборнай па футболе былі “Пума” і “Адыдас”. Не кожны балельшчык на яе расквашэцца. А замаўляць нешта за мяжой, не ведаючы, ці будзе яно мець спахвыцецкі попыт, не пажадана. Форму ж для нашай зборнай на Гульнях у Сочы рабіла літоўская фірма. І кожны ахвотны мог набыць яе ў краме, якая знаходзіцца ў памяшканні Нацыянальнага алімпійскага камітэта.

Што да Чэмпіянату свету па хакеі, дык тут дзейнічаюць правілы. У прывіляваным стане той, хто выйграў тэндар. Так што нашым вытворцам

Вы пытаецеся, ці будзе на Чэмпіянаце свету сярод беларускіх балельшчыкаў попыт на лінейку світараў нашай зборнай, у прыватнасці, на тыя, у якіх каманда гуляла легендарны матч са шведамі? Гэта залежыць ад таго, наколькі паспяхова акажацца выступленне беларускай зборнай на Чэмпіянаце. Для прыкладу згадаю, што калі ў Мінск прыезджалі мэтры сусветнага футбола, дык многія нашы аматары гэтага віду спорту апраналі майкі “Барселона”, “Мілана”, “Рэала”. Я ведаю, што ў Беларусі шмат заўзятараў брытанскага футбола. Пісалагічна тое цалкам абгрунтавана: людзі цягнуцца да мегазорак... Вось і вытворцы спартыўнай атрыбутыкі, хутчэй, будуць шыць світары па ўзоры каманд фаварытаў — Расіі, Канады, Швецыі, — спадзеючыся, што іх прыдбаюць найперш.

І ў працяг тэмы... Да Гульняў у Сочы НАК падрыхтаваў матэрыялы пра нашу краіну, пра беларускі спорт, пра алімпійцаў, што захоўваліся ў рэзідэнцыі дэлегацыі, не выклікаючы цікавасці ў гасцей. А пасля таго, як Даша ды іншыя беларускія алімпійцы пачалі браць медалі, усю гэтую прадукцыю імгненна размялі! Дык вось, калі нашы хакеісты здолеюць “парваць” імянітых сапернікаў ці, як мінімум, здзівіць публіку, беларуская атрыбутыка будзе мець поспех у аматараў хакея...

“Хварэе” за БАТЭ, а майка — “Мілана”

Ёсць людзі, якія не шануюць заўзятараў як з’яву. Разважаюць яны прыблізна так: любіш спорт — займайся спортам, а не марнуй час

У “карпарацыі фанатаў” намі месца ўжо занята?

най, шалікаў колераў Дзяржаўнага сцяга і з надпісам “Беларусь” хопіць усім ахвотным. Гэта, так бы мовіць, традыцыйны набор балельшчыка.

На маю думку, асартымент можна было б разнастаіць. Скажам, тыя ж світары. Яны не адразу набылі сённяшні дызайн. Чаму б не выстаўіць на продаж лінейку ўзораў хакейных світараў ад першых дзён Незалежнасці да сёлетняга Чэмпіянату свету? Дзе ў продажы фарфоравыя, драўляныя, пластмасавыя, плюшавыя выявы зубраняці Волата — сімвала-талісману Чэмпіянату? Волат адпрацуе сваё на спартыўным фэсце, а потым што? Няўжо такі сімвал застанецца ў гісторыі знакам адной, няхай і важнай, спартыўнай падзеі?

Ці здолеем скарыстаць Чэмпіянат для пашырэння ў свеце ведаў пра Беларусь? Хакейныя фанаты — гэта супольнасць са сваім карпарацыйным духам і адмысловым менталітэтам. Але пад час Чэмпіянату мэжы гэтай не для ўсіх адкрытай карпарацыі фактычна супадуць з дзяржаўнымі межамі Беларусі.

Падсумаванне ад...

Прэс-сакратар Міністэрства спорту і турызму Уладзімір Несцяровіч зрабіў падсумаванне па тэме:

на Чэмпіянаце адведзена небагата дзялянка — усё, што пазначана сімволікай Чэмпіянату, будуць рабіць замежнікі. Сярод беларускіх клубных каманд праца з балельшчыкамі найлепшым чынам пастаўлена, як мне падаецца, у хакейным клубе “Дынама-Мінск”. На матчах з удзелам гэтага клуба ладзіцца вялікі продаж “дынамаўскай” сімволікі, формы. А калі чалавек прыйшоў “хварэць” за каманду, дык такі шопінг для яго — частка свята. Дый для хакеістаў балельшчыкі ў “дынамаўскіх” світарах, з “дынамаўскімі” шалікамі — маральная падтрымка.

Хакей у нас — адзін з прыярытэтных відаў спорту. Таму і матэрыяльныя магчымасці брэндынгу, іміджа ў хакеістаў адпаведныя, дый збіраюць яны па 10-15 тысяч гледачоў.

Калі на стадыёне “Дынама” праходзілі міжнародныя матчы з удзелам “БАТЭ”, дык перад уваходам на трыбуны разгортваўся гандаль самымі разнастайнымі таварамі, адпаведнымі характару падзеі ды патрэбам балельшчыкаў. Хачу адзначыць, што яго разгарнулі прадпрыемальнікі. І яны ведалі, якія рэчы, якія атрыбуты спатрэбяцца балельшчыкам менавіта ў гэты дзень, менавіта на гэтым матчы. Вось сапраўдны маркетынг!

Чаму б не выстаўіць на продаж лінейку ўзораў хакейных світараў ад першых дзён Незалежнасці да сёлетняга Чэмпіянату свету? Дзе ў продажы фарфоравыя, драўляныя, пластмасавыя, плюшавыя выявы зубраняці Волата — сімвала-талісману Чэмпіянату? Волат адпрацуе сваё на спартыўным фэсце, а потым што? Няўжо такі сімвал застанецца ў гісторыі знакам адной, няхай і важнай, спартыўнай падзеі?

з бутэлькай піва ля тэлевізара, калі трансплюецца матч з удзелам тваёй любімай каманды. Аднак калі кіравацца такой логікай, дык атрымаецца: любіш балет — сам стань на пуанты... Кепска, калі вакол — спахвыцецкі, а няма вытворцаў, але і вытворчасць без спахвыцецкага страчае сэнс. Відовішча ж ва ўсе часы — прадукт запатрабаваны. Прычым цікава не проста назіраць за тым, што адбываецца на сцэне ці стадыёне, але і суперажываць.

І яшчэ. Неяк у Паставах пад час фестывалю народнага мастацтва ў святочным натоўпе ўбачыў хлопчыка ў футболцы з выявай сцяга ФРГ і надпісам “Deutschland”. Выпадковы, думаецца, носьбіт замежнай сімволікі трымаўся за руку маці. Падумалася: чаму нават на сваім свяце беларус упрыгожвае сябе чужымі сімваламі? А ў побыце — тым больш. Курткі і майкі з сімволікай замежных спартыўных клубаў, бірулькі і запальнічкі з эмблемамі замежных аўтаканцэрнаў, посуд з рэкламнымі слогамамі не нашых прадпрыемстваў... Даходзіць да кур’эзаў. Футбольны фанат хварэе за “БАТЭ”, але ноціць майку ягонага саперніка — “Мілана”...

Фактаграфія

Дні культуры Беларусі

ў Казахстане распачаліся ўрачыстасцямі ў Астане з удзелам міністра культуры Беларусі Барыса Святлова. У творчым дэсанце, сярод іншых, — “Харошкі”, “Песняры”.

Рэкламу

культурных мерапрыемстваў іх арганізатары не змогуць размяшчаць у СМІ да атрымання пасведчання згодна са змяненнямі ў закон “Аб рэкламе”, што быў адобраны ў пятніцу ў Савеце Рэспублікі.

У закон “Аб культуры”

ўнесены папраўкі, што датычацца ўдакладненняў, азначэнняў і замацавання паняццяў, назваў падраздзяленняў мясцовых органаў распарадчай улады.

Скарбы музеяў Беларусі

сабраны ў выданні з гэткай назвай. Яно па заказе і пры фінансаванні Міністэрства культуры падрыхтавана Інстытутам культуры Беларусі.



Рэпліка пра... беларушчыну і камерцыю

Адам ГЛОБУС (Уладзімір АДАМЧЫК), пісьменнік, мастак:

— Ёсць людзі, для якіх Беларусь і беларушчына — камерцыйныя праекты, і не больш за тое. Калі на

беларушчыне і Беларусі можна зарабляць, яны круцяцца каля гэтай тэмы, а калі заробкі скарачаюцца і прыбыткі мізарнеюць, такія лася да спахвыцецкіх белкамерсантаў пачынаюць шукаць іншай, больш выгоднай, тэмы. Нехта з іх ідзе ў домакіраўнікі, нехта — у тэлерэкламшчыкі. Для мяне беларушчына і Беларусь як былі, так і застаюцца светапогляднымі каштоўнасцямі, таму я іх не прадаваў і на іх не нажываўся. Больш за тое, я шмат

ахвяраваў і ахвярую на беларускую справу. Падобным чынам сродкі ўкладаюцца ў адукацыю і выхаванне дзяцей. Дарэчы, калі чалавек глядзіць на беларушчыну праз скручаны ў трубочку доллар або рубель, вялікай павагі ён не заслужыць. На Беларусь варта глядзець вачыма шырока адкрытымі і па-дзіцячы шчырымі. Што яшчэ цікава, я ніколі не сустракаў чалавека, які збанкрутаваў бы з-за сваёй адданасці беларушчыне...

Будзем на сувязі!

Паважаныя чытачы!

Нам цікавае ваша меркаванне па тэмах нумара. **Пішыце** на адрас: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77, альбо на электронную скрынку kultura@tut.by, **тэлефанауйце** ў рэдакцыю па нумары 8-017-286-07-97, **абмяркуйце** на [facebook.com/kimpressby](https://www.facebook.com/kimpressby), [vk.com/kimpressby](https://www.vk.com/kimpressby)

Па пытаннях размяшчэння рэкламы ў газеце “Культура”

звяртайцеся па тэлефоне +375 17 286 07 97 і па тэлефоне/факсе +375 17 334 57 41 альбо на электронны адрас kultura@tut.by!

— Так, орган — маё захапленне. У вольны ад працы час я вучуся ў Акадэміі музыкі. Калі ўсё будзе добра, дык праз паўтара года стану дыпламаваным выканаўцам старадаўняй арганнай музыкі.

— **А як у вас узнікла жаданне?**

— Калі мне было 36, у нашу сям'ю выпадкова трапіла піяніна — у спадчыну ад дзядулі жонкі. Бралі для дачкі, але неяк і я сеў за яго клавішы — балазе, у дзяцінстве гады два вучыўся ў музычнай школе. Ведаеце, спадабалася! Музыку я люблю ўсё жыццё: класіку, джаз... У маладосці нават быў намеснікам старшыні Львоўскага джаз-клуба, ездзіў па ўсіх фестывалях — натуральна, у пасійнай ролі. Ды і цяпер ніколі не слухаю ў машыне радыё. Аднак раптам і самому закарцела сыграць поліфанічныя творы Баха. Гадоў пяць таму прыдбаў хатні орган — маленькі, але паўнаватарны, з двума мануаламі і клавіятурай для ног. І неўзабаве стала зразумела, што без сістэмнай акадэмічнай адукацыі гэты інструмент не асвоіць...

— **Мо ў планах — канцэрты?**

— У мяне больш сціплыя амбіцыі, ды і ўзрост, калі шчыра, не той. Вучуся "для сябе". Хаця, вядома, пэўныя канцэрты буду рабіць час ад часу, хай і не на самых паважных пляцоўках. Мне падабаецца граць у касцёлах, кожны з якіх валодае надвычайнай акустыкай ды атмасферай. Запрашу пры нагодзе...

— **Ці задавальняе вас — меламана са стагам — узровень беларускай музыкі?**

— Вядома, у нас ёсць выдатныя калектывы — "Камерата", аркестр пад кіраўніцтвам Анісімава... Ёсць і джаз — той жа "Apple Tea". Прынамсі, я так лічыў, пакуль не трапіў у ЗША на стажыроўку. Жыў у Брук-

Рэдакцыя плюс...

Стваральнік найбуйнейшага ў Бяйнэце партала TUT.BY Юрый ЗІССЕР ведае пра беларускі віртуальны свет амаль усё. А калі нечага такі не ведае, можа даць сваім супрацоўнікам заданне падрыхтаваць адпаведную статыстыку, і яны справяцца літаральна за пятнаццаць хвілін. Ён гэта рабіў непасрэдна пад час "Рэдакцыйнай планёркі "К", якая ў адзін з панядзелкаў праходзіла ў перагаворным пакоі кампаніі, паколькі ўласнага кабінета ў Зіссера няма. Падносіць да вуснаў смарт-гадзіннік — і вуаля!.. Зрэшты, Зіссер зусім не падобны да тыповага замежнага медыямагната — запамінальнага вобразна савецкага агітпропу. Ён уражвае не звыклай для паспяховых людзей фанабэрыстасцю, але акурат яе антонімам — рахманай інтэлігентнасцю. Ён здзіўляе не наўмысна і дзеля піяру, а проста ў сілу сваёй багатай натуре. Вось і нашу размову мы раптоўна пачалі... з арганнай музыкі. Як высветлілася, ёсць старонкі жыцця гэтай вядомай асобы, пра якія шырокая публіка пакуль нават і не здагадваецца...

Поліфанія з Зіссерам

ліне. І вось, заходжу я неяк у гарадскі аўтобус, астатнія пасажыры, што натуральна для Брукліна, — афраамерыканцы. Карацей, як у кіно. І раптам адзін хлопец — яшчэ школьнік — як выгукне: "У-у-ауу...". І тады я зразумеў, што ніводзін прафесійны беларускі спявак так ніколі не здолее, колькі б ён ні вучыўся! Музыка мае быць у генах, у крыві...

— **Зрэшты, і мурыны наўрад ці здолелі б так спяваць, як нашы бабулі...**

— Так! Падобку адразу відаць. А жніўныя песні, што бабулі выкон-

ваюць, — такая самая моцная рэч, як, скажам, англійскі рок. Кожная з'ява нацыянальнай культуры можа стаць складнікам культуры сусветнай, арганічна ўвайсці ў ментальнае поле іншых народаў. І, канешне ж, было б вельмі здорава, каб нейкая беларуская з'ява набыла такое значэнне, як той жа джаз, нямецкая арганная музыка, лацінаамерыканская літаратура. Некалі яны пачыналіся на лакальным узроўні, але ў выніку займелі міжнародны розгалас.

— **Такая з'ява можа ўзнікнуць толькі сама па сабе?**

Журналісты "К" спыталі ў самага вядомага ІТ-шніка Беларусі, ці вытрымае наша культура выпрабаванне Сецівам

— Ствараць трэба не саму з'яву, а спрыяльныя ўмовы для людзей, здатных яе спарадзіць. Скажам, стыпендыі і гранты... Бо пакуль дзеячы культуры пачуваюцца небагатымі людзьмі, ім не да планетарных амбіцый.

— **І каго, на ваш асабісты погляд трэба найперш падтрымліваць: традыцыйных выканаўцаў, эксперыментараў, моладзь?**

Працяг гутаркі журналістаў "К" з Юрыем Зіссерам чытайце на старонках 6 — 7.

— Як працуюць інвестфонды? Ёсць дзесяць амбінных хлопцаў, якія хочучы распачы справу: хто — у гастронамічнай галіне, а хто — у ІТ. Аднаму з іх наканаваны залатыя горы, а ў дзевяці іншых не атрымаецца. Тэа старты, што мелі поспех, ва ўсіх на слыху, але ж ёсць і процьма няўдалых, іх прыблізна 90%. Як адрозніць перспектыву праекта ад "фэйла"? Ды ніяк, бо гэта — амаль латарэя. Таму інвестыцыйныя фонды і не спрабуюць загадзя выносіць вердыкты. Яны бачаць утрапэнасць у вачах арганізатараў ды іх каманды — і даюць ім старты капітал, не асабліва ўнікаючы ў сутнасць праекта. І з дзесяці стартапаў хоць адзін ды выстрэлівае.

Такі самы прынцып латарэі дзейнічае і ў культуры. Хто ведаў, што Астор П'яцола стане папулярным ва ўсім свеце кампазітарам? У Аргенціне да яго доўгі час ставіліся пабліжліва: ну што тут такога незвычайнага ў танга? Або клезмер — традыцыйная свецкая музыка яўрэяў Усходняй Еўропы, абсалютна лакальная з'ява. Але сёння яе фестывалі ладзяцца ва ўсім свеце, прыцягваючы шырокія колы выканаўцаў і слухачоў з розных народаў.

— **А можа, мы ўжо спазніліся, і рынак культурных трэндаў запоўнены без нашага ўдзелу?**

— Пачынаць ніколі не позна. Трэба культываваць вартыя ўвагі з'явы, а далей... Далей спрацуе той самы прынцып латарэі. У гісторыі сусветнай культуры вельмі шмат выпадковасцей. Значна больш, чым прынята думаць. Зрэшты, як і ў бізнесе ды іншых сферах жыцця...

Аб'явы*

Дворец Республики

объявляет конкурс на замещение вакантных должностей в Президентский оркестр Республики Беларусь

артист эстрадно-симфонического оркестра:

виолончель — 1 чел. (на 0,5 ставки на время отпуска по уходу за ребенком);

валторна — 1 человек;

труба — 1 человек;

саксофон — 1 человек;

контрабас — 1 человек.

Срок подачи заявок и документов — до 28.02.2014, по адресу: 220030, г. Минск, Октябрьская пл., 1-1.

К заявлению прилагать документы, предусмотренные Инструкцией о порядке проведения конкурса, утвержденной Министерством культуры Республики Беларусь от 22.01.2009 № 3.

Для резюме: факс: 229-91-84; e-mail: dirork@yandex.ru.

Дополнительная информация по телефонам: 229-90-50, 229-90-08, 229-90-04.

Большой театр Беларуси

объявляет конкурс на замещение вакантных должностей в труппе оркестра

В группе 1-х скрипок:

— **артист оркестра высшей квалификационной категории — 1 ставка;**

— **артист оркестра первой квалификационной категории — 2 ставки.**

В группе альтов:

— **артист оркестра, ведущий мастер сцены — 1 ставка.**

В группе виолончелей:

— **артист оркестра, ведущий мастер сцены — 1 ставка.**

В группе фаготов:

— **артист оркестра, ведущий мастер сцены — 1 ставка.**

В группе труб:

— **артист оркестра первой квалификационной категории — 2 ставки.**

В группе тромбонів:

— **артист оркестра, ведущий мастер сцены — 1 ставка;**

— **артист оркестра первой квалификационной категории — 1 ставка.**

К участию в конкурсе допускаются лица, имеющие высшее или неоконченное высшее специальное музыкальное образование.

Конкурс состоится 13 — 14 мая 2014 в помещении Большого театра Беларуси. Документы принимаются до 07.05.2014 по адресу: г. Минск, пл. Парижской Коммуны, 1, Большой театр Беларуси (7-й подъезд, каб. № 433 — управление оркестром).

К заявлению необходимо приложить:

— копию документа о специальном образовании;

— справку с места работы или учебы;

— паспортные данные, адрес проживания, контактный телефон.

С дополнительной информацией можно ознакомиться на сайте театра: www.bolshoibelarus.by.

Справки по телефонам: 8-017-335-44-43, 8-029-755-54-67, 8-029-181-61-46.

Фотасюжэт нумара

І пра музей Манюшкі...



Міністр культуры краіны Барыс Святлоў (другі справа) у Чэрвені ўручае падзяку старшаму навуковому супрацоўніку Раённага краязнаўчага музея Ірыне Вабішчэвіч. / Фота на паласе — Юрыя ІВАНОВА



Сёння Музей Станіслава Манюшкі знаходзіцца ў Азёрным.



У гэтым доме ў Смілавічах мяркуецца размясціць Музей Манюшкі пасля пераезду.

Пра тое, з чым звязаны пераезд музея кампазітара, чытайце на старонцы 5.

Дзяжурны па нумары

Кантракт з гасцямі "пры ўмове...?"



Надзея БУНЦЭВІЧ,
рэдактар аддзела
газеты "Культура"

Вам не здаралася назіраць, як пасля антракту на тэатральнай пастаноўцы зала відавочна радзее? Звычайная справа: не спадабалася — можна і сысці. Пажадана, у перапынку, а не пасярод дзеі. Але што рабіць, калі сыходзяць тыя, хто запрошаны акурат для таго, каб ацаніць "плюсы" ды "мінусы" прагледжанага? Менавіта такую сітуацыю назірала я, на жаль, неаднойчы, на нядаўнім тэатральным форуме.

Шчыра кажучы, мне здзіўнавата было бачыць, як на некаторых праглядах раздзелі шэрагі тых, хто мусіў глядзець спектакль незалежна ад таго, наколькі той падабаецца. А сярод публікі паўзлі чуткі: журы — сышло, для тых жа, хто рэальна хацеў трапіць у залу, месцаў не знайшлося... Дый на абмеркаванні мог наспець канфлікт: маўляў, як могуць казаць пра пастаноўку тыя, хто не дагледзеў яе да канца (хаця, прызнацца, той спектакль і сапраўды быў вельмі слабы)?.. На жаль, падобныя этычна-эстэтычныя супярэчэнні ўзнікаюць у тэатральных колах не ўпершыню. Суправаджалі яны і Нацыянальную тэатральную прэмію, выклікаўшы цэлую дыскусію: ці можна выносіць вердыкт па першых хвілінах спектакля? Але цяпер (форум — міжнародны) яны набылі яшчэ адно адценне — павагі ці непавягі да нацыянальнага мастацтва краіны-гаспадыні.

Вось, скажам, на магілёўскім форуме "М.@t.кантакт" было прадстаўлена шэсць абсалютна адрозных беларускіх праектаў. Разнажанравыя, рознастыльковыя, часам спрэчныя, усе яны былі папраўдзе адметнымі, нешараговымі. Чым не падстава для роздзума пра далейшы шлях нашага тэатральнага мастацтва? Тым больш, што на фестывалі ёсць магчымасць зірнуць на ўсё гэта не толькі "знутры", але і "звонку", вачыма спрактыкаваных, дасведчаных гасцей-спецыялістаў. Зразумела, сярод апошніх былі тыя, хто не надта цікавіўся "мясцовым каларытам", але ж трапляліся і выключэнні. Як шчыра, да прыкладу, мастачка Юратэ Рачынскайтэ ўключылася ў майстар-клас па вырабе саламяных птушчак! Майстравала іх адну за адной, унікала ва ўсе дэталі — рукі яе лёталі, вочы зіхацелі, з вуснаў раз-пораз зляталі пара-

Дык, можа, зацікаўлена-ўважлівае стаўленне гасцей да творчых работ гаспадароў трэба прапісваць у кантракце? Маўляў, запрашаем, але — пры ўмове... І справа зусім не ў лічбах, а ў той тонкай прафесійна-этычнай матэрыі, якую павінны ўлічваць і арганізатары, дасылаючы запрашэнні, і самі запрошаныя. Бо для членаў журы, запрошаных крытыкаў, прэсы гэта найперш праца, а не вольнае баўленне часу.

ўнанні беларускага і літоўскага этна! Але бачыць тое, што ў гэтай вандроўцы да народных майстроў удзельнічалі, акрамя нашых, толькі літоўцы, было крыўдна. Хаця што там нейкая "экскурсія", калі некаторыя судзі, не саромеючыся, пакінулі "Раскіданае гняздо" Рэспубліканскага тэатра беларускай драматургіі: маўляў, не разумеем мы па-беларуску... А на абмеркаванні спектакля "Аракул?.." Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя М.Горкага адкрыта заяўлялі: з драматургіяй Андрэя Макаёнка мы не знаёмы, бо яе няма ў вучэбнай праграме нашых ВНУ. Асабліва "ўразіла" тое, што гэта вымавіў чалавек, які ні на хвіліну не расставіў са смартфонам, гартаючы інтэрнэт-старонкі нават у час спектакляў...

Дык, можа, зацікаўлена-ўважлівае стаўленне гасцей да творчых работ гаспадароў трэба прапісваць у кантракце? Маўляў, запрашаем, але — пры ўмове... І справа зусім не ў лічбах (сэлета, дарэчы, колькасць запрошаных крытыкаў была зрэзана да мінімуму: зразумела, фінансы), а ў той тонкай прафесійна-этычнай матэрыі, якую павінны ўлічваць і арганізатары, дасылаючы запрашэнні, і самі запрошаныя. Бо для членаў журы, запрошаных крытыкаў, прэсы гэта найперш праца, а не вольнае баўленне часу. Узгадаю, што на тых жа выканальніцкіх конкурсах, асабліва ў час першага тура, праслухоўванні ідуць у не менш спрэчаным раскладзе, з ранку да вечара цягам некалькіх дзён. І ніхто не скардзіцца, што "варта стамілася"!

Дык, можа, увогуле не патрэбна на тэатральным фэсце ні журы, ні крытыкі? Так, без іх абыходзяцца многія замежныя фестывалі. Але тады ўзнікае пытанне, чаго мы ўвогуле чакаем ад гэтага форуму. Калі проста свята для публікі, дык, зразумела, судзі зусім не патрэбны. Галоўны паказчык — ці прададзены білеты. А калі хочам, каб фестываль не толькі забаўляў глядачоў, але і спрыяў развіццю нацыянальнай культуры (пагадзіцеся, што ў нашых умовах гэта больш прыярытэты кірунак), дык "погляд збоку" неабходны. Прафесійны, прынцыповы ў ацэнках і, што яшчэ больш важна, зацікаўлены ў далейшым росквіце фестывалю ды і нашага нацыянальнага тэатральнага мастацтва.

K

Будзем на сувязі!

Паважаныя чытачы!

Нам цікавае ваша меркаванне па тэмах нумара.

Пішыце на адрас: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77, альбо на электронную скрыню kultura@tut.by,**тэлефануйце** ў рэдакцыю па нумары 8-017-286-07-97,**абмяркоўвайце** на**facebook.com/kimpressby, vk.com/kimpressby**

Суботнім днём 29 сакавіка ў цэнтры Слоніма паралельна адкрываліся адразу два немалаважныя аб'екты — сеткавая крама абутку і новы будынак тэатра. Адпаведна, у староняга назіральніка ўзнікаў чыста спартыўны інтарэс: хто перацягне да сябе больш публікі? Перамог тэатр: ці то праз тое, што і ўстановы культуры ўжо някепска засвоілі метадыку кансумацыі (музыка, танцы, свята і г. д.), ці то ўсё ж з той прычыны, што свайго тэатра сланімчане і сапраўды чакалі доўга ды з нецярплівасцю. З аднаго боку, тэатр — гэта ўвесь свет, а з іншага — канкрэтны будынак з адпаведнай шылдай і абавязковай "вешалкай". Менавіта яго да нядаўняга часу бракавала ў Слоніме — горадзе, тэатральныя традыцыі якога сягаюць яшчэ ў часы Рэчы Паспалітай.

Ілья СВІРЫН

На руінах Народнага дома

Слонім, насельніцтва якога не дацягвае нават да пяцідзесяці тысяч чалавек, — найменшы з гарадоў Беларусі, дзе ёсць прафесійны тэатр. Загадчык яго літаратурнай часткі і вядомы краязнаўца Сяргей Чыгрын мяркуе, што такая прывілея — зусім не выпадковасць. Ды прыгадвае ў якасці аргумента не толькі дзейнасць Міхала Казіміра Агінскага, але і куды менш вядомага старонкі слонімскай мінушчыны:

— Свае трупы да рэвалюцыі тут мелі і беларусы, і татары, і яўрэі... Адпаведна, дух тэатра ў Слоніме лунаў заўсёды. І ўжо пасля вайны рэжысёр Міхаіл Фрыдман заклаў падмуркі нашага калектыву (пра гэта можна прачытаць у "К" № 14 за 2014 г.), а яго наступнік Мікалай Варвашэвіч дамогся яго цяперашняга статусу...

Было тое яшчэ ў 1990 годзе. Потым Слонімскаму драматычнаму тэатру доўга і ўпарта не шчасціла. Калектыву да нядаўняга часу мусіў туліцца "ў прымаках", арандуячы памяшканне ў Раённым доме культуры — колішнюю выставачную залу, не прыстасаваную да тэатральных паказаў. Для "вешалкі" там месца знайшлося, а вось арганізаваць дру-

Сітуацыя

Закрылі Леніна буфетам-барам...

Чытачы патэлефанавалі ў рэдакцыю: днём знік, бадай, апошні знак, што злучаў кінатэатр "Кастрычнік" з той эпохай, у гонар якой ён атрымаў сваё імя. Быў у фае адмысловы рэльеф на тэму Кастрычніцкай рэвалюцыі з выявай яе правадыра. Цяпер рэльеф закрылі "бронекамізэлькай" — накітал той, за якой схавалі роспіс у памяшканні аўтавакзала "Усходні".

Пётра ВАСІЛЕЎСКА

Але спачатку — крыху гісторыі. Пра некаторыя мінскія кінатэатры можна сказаць, што яны ўяўляюць з сябе нешта большае, чым памяшканне, прыдатнае для дэманстрацыі кіна- і відэапрадукцыі. Асабіста я вылучыў бы "Перамогу", "Цэнтральны", "Піянер", "Партызан" (цяпер "Дом кіно"), "Кастрычнік", "Маскву". Яны маюць адметнае аблічча і досыць цікавыя "біяграфіі". Для свайго часу яны ўвасаблялі рэспект і камфорт.

"Кастрычнік" паўстаў у 1970-я гады на месцы непраэнтабельнай "Зоркі". Менавіта тут дэманстраваліся лепшыя фільмы Маскоўскага кінафестывалю ў час іх турнэ па краіне, тут ладзіліся адмысловыя кінапраграмы, праходзілі кінапрэм'еры. Паўны час "Кастрычнік" быў галоўным экранам "Лістапада".

Цяпер жа кінатэатр, пры захаванні асноўнай функцыі — кінапракату, мае клопат, як зарабіць дадатковыя грошы. Ёсць у ім кавярня, якая з позняга вечара да раніцы становіцца дыскатэкай. Пад адпачынаквы



На шчасце, шматлюдна ў цэнтры Слоніма было тым днём зусім не праз акрыцце крамы абутку. / Фота аўтара

Дажыць да... улазін

гі неад'емны атрыбут храма Мельпамены — буфет — ужо зусім не было дзе. Дый што тут казаць, калі на ўсю трупу прадугледжваліся толькі дзве грымёркі — мужчынская і жаночая?

Варта адзначыць, што праз усе гэтыя два з гакам дзесяцігоддзі нейкія захады па выпраўленні становішча рабіліся амаль несупынна. Але... Яны так і заставаліся захадамі. Сінхронна з імі на вачах гараджан адбываўся і яшчэ адзін працэс. Колішні Народны дом — равеснік XX стагоддзя — пакрысе пераўтвараўся ў друз. Як распавядаюць старажылы, гадоў сорок таму яго

зачынілі на рамонт: стан ужо быў аварыйны. "Рамонт" зацянуўся, і ад камяніцы да нашага веку дайшлі хіба пару сценак. Менавіта ў выглядзе руін яна дачакалася ўключэння ў Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей.

Месца гэтае — змяняльнае для Слоніма. Як-ніяк, галоўны "агмень культуры" для многіх пакаленняў! Народны дом пасля вайны замяніў РДК, але... сутнасць засталася той самай.

— Да маіх родных Чамяроў адсюль было далекавата: кіламетраў мо пяць, — згадвае народны мастак Беларусі Іван Міско, які завітаў у

стандарт перароблена фае: цяпер гэта "зімовы сад" з мяккімі фатэліямі і клеткай з экзатычнымі птушкамі. Дарэчы, і новы аб'ект зроблены з той жа меркантильнай мэтай: тут будзе гандлёвая кропка. Бар, дзе глядачы змогуць набыць ежу і пітво, пакінуўшы сякую-такую капейчыну ў прыбытак кінатэатру.

У дырэкцыі ўстановы нам паведамілі, што гандлёвая кропка ў фае кінатэатра ствараецца паводле рашэння гарадскіх улад. Аналагічныя бары-буфеты ў бліжэйшы час з'явіцца і ў іншых кінатэатрах Мінска. Быў нават праведзены тэндэр сярод патэнцыйных арандатараў прасторы. Ленін, зараз закрыты, нікому вока не муляў, але прастора ля сцяны з гэтым рэльефам — адзіная кропка, дзе можна паставіць бар-буфет. Падкрэслена, што рэльеф толькі прыкрыты — не пашкодзаны. Пры нагодзе не будзе праблемай ізноў яго раскрываць.

Логіка дырэкцыі кінатэатра мне зразумелая. Тым больш, што гаворка ідзе пра выкананне загады. Аднак мне шкада скульптурнай выявы Ільіча, закрытай ад вачэй глядачоў. Агульнапрызнана, што савецкая манументальная спадчына — гэта ўжо мінскі брэнд. Многія турысты прыязжаюць у сталіцу Беларусі дзеля наталення настальгіі па велічы Саюза. Дый манументальна-дэкаратыўныя знакі савецкасці ў новым гістарычным кантэксце ўспрымаюцца як экзотыка, для многіх прывабная. Асабіста я мяркую, закрасьшы Леніна гандлёвай кропкай, кінатэатр усё ж больш страціў, чым набыў: згубіў частку ўсталяванага вобраза, пазбавіўся часткі самавітасці.

K

Слонім на свята. — Але такую адлегласць я падлеткам лёгка пераадолюваў. Памятаю, іграў тут нейкія ролі — няхай і не самыя паважныя — у спектаклях светлай памяці Міхаіла Фрыдмана. Ды і да паступлення ў мастацкае вучылішча мяне падрыхтавала менавіта студыя, размешчаная ў гэтых сценах. Таму мне яны вельмі дарагія...

Іван Акімавіч выказаў прапанову — абавязкова стварыць у абноўленым тэатры нейкі “музейны куток”, прысвечаны гісторыі самога будынка. Балазе распавядаць там будзе пра што.

— Гэтыя сцены памятаюць Фёдора Шаляпіна, Яна Кепуру, Галіну Вішнеўскую... — кажа Сяргей Чыгрын. — Не пералічыць імёны тых знакамітаццей, якім давалося тут выступаць...

“Культпаход” і атрыбуты

Задума “прапісаць” тэатр па маленым адрасе была слушнай і заканамернай: дзве праблемы вырашаліся адным махам. З’явілася яна яшчэ гадоў мо дванаццаць таму. А вось рэалізацыя — зацягнулася: будаўнікі прыйшлі на аб’ект толькі ўвесну 2011 года.

Зважаючы на тое, якім гэта быў час для нашай эканомікі, песімісты адразу сталі рабіць несучаснальныя прагнозы... Тым не менш, будоўля не была “замарожана”, хаця яе каштарыс у выніку перавысіў першапачатковы амаль у дзесяць разоў! Аднак папярэдні старшыня Слонімскага райвыканкама Іосіф Паўлюкевіч і яго наступнік Алег Таргонскі мелі трывалы намер завяршыць пачатую справу.

— Знайсці тыя 23 мільярды рублёў, што спатрэбіліся для рэканструкцыі будынка, было няпроста, — кажа Алег Таргонскі. — Фінансаванне паступала і з рэспубліканскага, і з абласнога бюджэту, але і раён таксама свой унёсак зрабіў. А як інакш? Мы ж разумеем, што гэтыя нашы захады — канкрэтная праява таго клопату аб людзях, які вымагае ад нас кіраўніцтва дзяржавы...

Пару сцен Народнага дома і сапраўды ацалела — бы нейкая гістарычная рэліквія. Архітэктурнае рашэнне, прапанаванае інстытутам “Гроднаграмадзянпраект”, дазволіла інтэграваць парэшткі помніка спадчыны ў новы будынак, выразны фасад якога адназначна дазваляе аднесці яго да беларускай архітэктуры XXI стагоддзя.

Атрыманы “гібрыд” даволі арганічна ўпісаўся ў ландшафт слонімскай плошчы Леніна. У яе забудове можна сустрэць камяніцы розных эпох, у тым ліку — савецкай. Але, да гонару архітэктараў, яны звольнага здолелі захаваць і ансамблевасць, і паверхавасць, і ўвогуле ўтульную атмасферу старасвецкага пляца невялікага горада, незваротна парушаную ў іншых мясцінах бяздумнымі інтэрвенцыямі бетону ды шкла.

Унутры тэатр поўнаасцю адпавядае свайму статусу раённага храма Мельпамены: сціплы шык, але без кітчу. Яго наведвальнікам гарантываны поўны набор прыемных складнікаў якаснага “культпаходу”: паправіць фрызурку альбо галыштук перад люстэркам у гардэробе, завітаць у кавярню ў чаканні на дзею, размясціцца ў мяккім крэсле ўтульнай залы на дзве сотні месцаў і спакойна чакаць трэцяга званка — дарэчы з мелодыяй Паланэза, што таксама немалаважна для Слоніма. Раней жыхары райцэнтра былі вырачаны выпраўляцца па такія радасці некуды ў Гродна або Мінск.

Але яшчэ больш прыкметныя змены зведзе работа самой трупы, што складаецца з шаснаццаці чалавек. Цяпер праблема з грывёркамі цалкам вырашана, і акцёры сталі пачувацца куды камфортней.

Запытаўся ў дырэктара СДТ Мікалая Лішыка: а адкуль увогуле бяруцца ў Слоніме акцёры? Няўжо тэатру ўдаецца завабіць выпускнікоў сталічнай Акадэміі? Як і трэба было чакаць, з гэтым — праблема. І заробкі зусім не тыя, і ўмовы побыту... Таму асаблівы разлік — менавіта на ўласныя таленты.

— Ладзім кастынгі, запрашаем здольных людзей паспрабаваць сябе на сцэне, а тыя, у каго атрымліваецца, трапляюць у трупу і потым “даадукоўваюцца” ў Акадэмію мастацтваў, — патлумачыў дырэктар тэатра. — Цяпер вось сталі працаваць яшчэ больш мэтанакіравана: нашы рэжысёры ды акцёры выкладаюць у школе мастацтваў...

У кожным разе, калі меркаваць па ўбачаным спектаклі, кадравая праблема “правінцыйнага” тэатра і сапраўды вырашаецца.

Тэатр на колах

Трупа яшчэ не паспела асвоіцца ў новым будынку, а спектаклі там ужо ідуць поўным ходам. Пачалі з “Паўлінкі”, якая ва ўвасабленні рэжы-

сёра Васіля Сяўца стала сапраўдным мюзіклам — вядома, з хэпі-эндам. Па словах Мікалая Лішыка, білеты размятаюць за лічаныя дні. Прычына ажыятажу відавочная: глядачоў цікавіць не толькі спектакль, але і сам тэатр. Але яго кіраўніцтва ўжо ведае: такі попыт будзе нядоўга.

Асабліваці тэатральнага жыцця ў маленькім горадзе — прадмет цікавасці не толькі культуролога, але і маркетолога. У СДТ даўно сфармулявалі “прыныцып сямі”: менавіта столькі разоў прэм’ерны спектакль можа сабраць залу. Далей — непазбежны спад цікавасці, абумоўлены невялікім “глядацкім рэсурсам”.

— І менавіта таму мы жывём “на колах”, — кажа Мікалай Лішык. — Гастралюем па ўсёй Гродзеншчыне ды яшчэ і палову Брэстчыны ахапілі. РДК, школы, дзіцячы садкі... Шмат у якіх мясцінах нас ужо даўно ведаюць ды чакаюць...

Адпаведна, арэал эфектыўнасці такога “агменіу культуры” значна перавышае межы самога райцэнтра. Пад час адкрыцця начальнік Галоўнага упраўлення ідэалогіі, культуры і па справах моладзі Гродзенскага аблвыканкама Павел Скрабка выказаў надзею, што новы будынак дазволіць тэатру не толькі паказваць свой рэпертуар, але і рэалізоўваць новыя праекты. Па словах Мікалая Лішыка, самы лагічны з іх — гэта абменныя гастролі. Хаця б нават з тэатрамі такой самай “вагавой катэгорыі” — у Пінску альбо Мазыры.

— Задумаліся ўжо таксама і аб правядзенні нейкіх адмысловых імпрэз — скажам, Ночы тэатра, — дадае дырэктар. — Але, вядома, найперш трэба разабрацца з пераездам...

Умовы для нейкіх арыгінальных акцый і сапраўды самыя спрыяльныя: ёсць і свой утульны дворык, і сама плошча... Дый начыненая сучасным абсталяваннем зала можа выкарыстоўвацца не толькі для паказу спектакляў. Адпаведна, ёсць усе падставы спадзявацца, што асартымент культурных падзей у Слоніме неўзабаве значна пашырыцца. Вядома, гэта здарыцца толькі пры належнай руплівасці.

...Адкрыццё скончылася, музыка сціхла, публіка разышлася, і ўжо неўзабаве на слонімскай плошчы запанавала звычайнае няспешнае жыццё. Будынак з надпісам “Тэатр” выглядаў на яго тле настолькі натуральна, нібыта яго і сапраўды ўзвялі яшчэ за Агінскім...

На маю думку...

“Шагал-Малевіч”, кароль-каралевіч...



Антон СІДАРЭНКА,
кінакрытык:

Тры гады таму пашчасціла трапіць у галерэю лонданскага Інстытута Курто, дзе знаходзяцца шэдэўры постімпрэсіянізму ды імпрэсіянізму. Надпіс пад карцінай Хаіма Сүціна “Дзяўчына ў белай блузцы” збытажыў. Насуперак інфармацыі на англійскай старонцы ў Вікіпедыі, паведамлялася, што мастак “Born in Lithuania”: нарадзіўся ў Літве. Цікава, што тыдзень таму сябра па Фэйсбуку паведаміў: надпіс вісіць і дасюль...

Неабазнанасць брытанскіх музейшыкаў крыху здзіўляе. Але толькі крыху. Аб праблеме “прысвойвання” рознымі нацыямі знакамітаццей пісалася шмат разоў, у тым ліку і ў нашым выданні. Тут дзейнічае, часцей за ўсё, негалоснае правіла: хто першы — таму і “вяршкі” збіраць. На жаль, мы ў гэтым плане часта спазняемся, і больш імклівыя ў рэалізацыі памкненню суседзі паспяваюць “выдаць у свет” свой варыянт развіцця гістарычных падзей. Зрэшты, таго ж Марка Шагала ўвесь час упарта залічваюць у дзеячы рускай культуры. Гэтым пунктам гледжання ўдала скарысталіся і пастаноўшчыкі цырымоніі адкрыцця Зімовых Алімпійскіх гульняў у Сочы, якія адвялі эпізод шагалаўскім вобразам беларускага Віцебска. Безумоўна, самога мастака, як і многіх іншых ставутых ураджэнцаў нашай краіны, можна лічыць грамадзянінам свету. А вось тое месца, дзе Шагал нарадзіўся, стала ў якое ўспамінаў усё жыццё ў творах, усё-такі мае тэрытарыяльную прыналежнасць.

На шчасце, пра існаванне беларускага горада Віцебска ведае ўсё больш і больш людзей па ўсім свеце. А гэта значыць, што наш Віцебск — радзіма сусветнага мастацкага авангарда — атрымае больш увагі, больш турыстаў, больш рэсурсаў для развіцця. У сённяшнім глабалізаваным свеце важна, каб твая краіна асацыявалася з нечым значным, своеасаблівым.

Таму стужка класіка яшчэ савецкага кіно Аляксандра Міты “Шагал-Малевіч”, якая днямі выйшла на вялікі экран, можна толькі вітаць. Нават нягледзячы на тое, што аўтар здолеў ні разу не згадаць беларускую прыналежнасць роднага горада Шагала, а адпаведныя персанажы размаўляюць з окаячым, нейкім хіба “валагодскім” акцэнтам... Урэшце, мяркую, тут важны сам факт: беларускі горад стаў паўнапраўнай “дзеючай асобай” у мастацкім кіно. Як і таго, што здымкі стужкі праходзілі ў месцы, дзе разгорталіся падзеі 1918 — 1919 гадоў: у шыкоўным, з любоўю адноўленым гістарычным цэнтры горада над Заходнім Дзвіном.

Але ўсё ж такі скада, што першымі гісторыю Віцебскай мастацкай школы ўвасобілі на экране не беларусы. Пры ўсёй павазе да таленту ды досведу аўтара стужак “Экіпаж”, “Гори, гори, моя звезда...”, “Звоняць, адчыніце дзверы”, “Сказ пра тое, як цар Пётр арапа жаніў”, каб перадаць непаўторны момант віцебскага мастацкага феномену, пэўна, трэба было не толькі добра разбірацца ў супрэматызме ды іншых мастацкіх кірунках, але і быць, калі жадаеце, “тутэйшым”: адчуваць дух віцебскіх вуліц з самага маленства...

І яшчэ пра межы нацыянальнага ў сучасным кантэксце. Дакладней — пра іх адсутнасць. Глабалізацыя прымусіла змагацца за сваю культурную ідэнтычнасць, але яна ж і дае шанец заявіць аб апошняй на ўвесь свет. Інакш кажучы, ты будзеш такім, якім сам сябе рэпрэзентуеш. “Шагал-Малевіч” Аляксандра Міты рэпрэзентуе Віцебск як месца сутыкнення двух выбітных творцаў XX стагоддзя, што дало штуршок усяму сучаснаму мастацтву.

Стужка ж “Белья росы. Вяртанне” Нацыянальнай кінастудыі “Беларусь-фільм”, якую днямі паказалі журналістам, дае, мяркую, менш уцямнае ўяўленне аб нашай краіне і яе жыхарах. Дакладней, што гэта за “белыя росы” такія, з карціны па сцэнарыі Аляксея Дударова, Аляксандры Бутар і Юліі Гірэль зразумець не так проста. Класічная карціна Ігара Дабралюбава, пры ўсім сваім “сацрэалізме” і відавочна вымушанай бесканфліктнасці, распавядала пра цэлы пласт жыхароў нашай краіны — учарашніх вяскоўцаў, якія пакуль так і не адчулі сябе сапраўднымі гараджанамі. Нездарма стужка 1983 года так палюбілася некалькім пакаленням глядачоў і лічыцца класікай у рэспубліках былога СССР. За вобразамі ж герояў новай карціны стаяць, на жаль, часцяком хіба кардонныя фігуры кштальна персанажу ў тэлевізійных серыялаў...

І справа не ў цудоўных акцёрах (выкананцях галоўных роляў Юозасе Будрайцісе, Паўлу Харланчуку, Віктары Манаеве, якому, нарэшце, прапанавалі значную ролю на Нацыянальнай кінастудыі) і не ў рэжысёры-дэбютанце. Аляксандра Бутар якраз-такі здолела выйсці пераможцай з бітвы са складанай студыйнай сістэмай. З тэхнічнага боку “Белыя росы. Вяртанне” выглядаюць амаль бездакорна; уражвае таксама і прафесійны, сучасны візуальны шэраг ад аператара Сяргея Гірэля. Справа ў адсутнасці стратэгічнага бачання таго, што мы мусім распавесці свету пра сябе і месца, якое з’яўляецца для нас родным домам. Калі стваральнікі стужкі ўзялі на сябе смеласць звязаць свой фільм назвай са знакамітай карцінай Дабралюбава, то павінны ўклацца ў яго, падаецца, большы сэнс, чым у звычайны “тэлемувік” кштальту “паглядзеў і забыўся”. На жаль, нічога падобнага на знакаміты маналог героя Усевалада Санаева ў новай стужцы мы не пачуем...

Пра тое, што падзеі ў “Белых росах” адбываюцца не ў беспаветранай прасторы, глядачу паведамляюць зробленыя ў моднай тэхніцы “timelapse” перабіўкі, якія ў кліпавым рытме дэманструюць краявіды Мінска з вышыні сталічных навабудаў. Але іншых актуальных вобразаў нашай дынамічнай еўрапейскай краіны і яе жыхароў у карціне больш няма. Не хочацца верыць, што ўменне выразна ды зразумела распавесці сучасніку пра яго самога знікла з нашай студыі разам з сыходам пакалення Дабралюбава... Ва ўсялякім выпадку, такія думкі ўзнікаюць на фінальных цітрах пад асучасненыя хіп-хопам спевы ўдмурцкіх “Буранаўскіх бабуль”...

І звяртаючыся да загалюка: “Сапожник-портный, кто ты такой?...”

K



Павільён у фае “Кастрычніку”: на пачатку і пасля мантажу. / Фота Яўгенія МУЖАВАЙ і аўтара



І пра музей

9 красавіка міністр культуры Беларусі Барыс Святлоў наведаў Чэрвенскі раён (фота — на старонцы 3). Пад час сустрэчы з работнікамі культуры было абмеркавана, у прыватнасці, увекавечванне памяці выхадца з гэтага краю — Станіслава Манюшкі.

Юрый ІВАНОЎ

Барыс Святлоў наведаў адзіны ў свеце музей кампазітара, заснаваны ў 1969-м дырэктарам школы ў пасёлку Азёрным Васілём Несцяроўчам. Пяць гадоў таму школа была закрыта, а яе будынак прададзены ў прыватныя рукі. Новы ўласнік паабяцаў захаваць музей, аднак... Будынак доўгі час адключаны ад цэнтральнага ацяплення. Натуральна, гэта не спрыяе захаванню экспанатаў, якія заснавальнік музея і яго дачка ды наступніца Ірына Серада збіралі ў розных кутках свету. Менавіта таму мясцовыя ўлады прынялі рашэнне аб пераносе экспазіцыі ў Смілавічы, у памяшканне, якое займала школа мастацтва.

K

(Заканчэнне. Пачатак на старонцы 3.)

— А ці не стаў такой выпадковасцю поспех вашага партала?

— Так, і не. Невыпадковым было тое, што мы своечасова выйшлі на рынак, прытрымліваліся правільнай стратэгіі, сабралі каманду. А элемент выпадковасці? Ён заключаецца ў тым, што апынуліся ў патрэбны час у патрэбным месцы. Мабыць, у нейкай большай краіне з большымі грашыма нехта паспеў бы зрабіць гэты партал да нас. Ва ўсялякім выпадку, была б вялікая канкурэнцыя — з'явіліся б ахвотныя заняць перспектыву рэкламнаю нішу. А на Беларусі гэта не надта ласы кавалак. Рэкламны рынак краіны — 110-120 мільёнаў долараў у год, і хіба дзясятая яго частка прыпадае на Інтэрнэт. Каб вы ацанілі маштабы, прывяду такую лічбу: аб'ём інтэрнэт-рэкламы ў Расіі ў 18 разоў вышэйшы, чым у нас. Не валавы аб'ём, а менавіта на душу насельніцтва! Я да таго, што выжываць самастойна медыя-праектам у нашых варунках няпроста. Ну, і да слова, мы выйшлі на рэнтабельнасць праз некалькі гадоў напружанай працы. А свае інвестыцыі я вярнуў значна пазней. Таму і ў сферы культуры не трэба чакаць хуткіх вынікаў.

— Ці лічыце вы TUT.BY сродкам масавай інфармацыі?

— Наш партал — медыя. Лічу, тэрмін "Сродкі масавай інфармацыі" быў актуальны ў тыя часы, калі спажывец мог выбіраць хіба паміж тэлевізарам з трыма каналамі, радыёкропкай і газетай "Труд" за тры капейкі. Інфармацыя распаўсюджвалася з цэнтра па нешматлікіх паралельных каналах — і толькі ў адзін бок. Але цяпер на Беларусі зарэгістравана пяць тысяч СМІ, праз звычайную сетку вяшчання ідзе з паўсотні тэлеканалаў, не кажучы ўжо пра "талеркі". А дзякуючы Інтэрнэту можна атрымаць доступ да любога рэсурсу з любой краіны. Таму цяперашні стан рэчаў лепш адлюстроўвае паняцце "медыя": розныя часткі грамадства абменьваюцца інфармацыяй, і гэты працэс бурлівы і дэцэнтралізаваны. Вось і сацыяльныя сеткі — медыя, а ніякія не СМІ. А ў плане ўплывовасці яны канкуруюць з тым жа тэлебачаннем.

— Аднак "у эпоху СМІ" вага слова была куды большай: яму верылі. Апошнім часам многія мяркуюць, што прафесійнай журналістыцы і наогул наканаваана смерць: яна саступіць месца валанцёрам-блогерам...

— Нашаму парталу, нібыта, пакуль таксама вераць. Журналістыка не памрэ, і блогеры ёй не пагражаюць — хаця б з той прычыны, што нехта мусіць правярць і аналізаваць факты. Важны ўзровень падачы матэрыялу, кампетэнтнасць аўтара. Калі Познеру задалі пытанне, ці перамога грамадская журналістыка прафесійную, ён запытаўся ў адказ: а ці пойдзеце вы да грамадскага лекара?

— А ці можаце вы ўявіць сетку, што лепш за Інтэрнэт, скажам, бібліятэкараў краіны?

— Чаму ж не? Прычым трэба яе рабіць, ствараць камунікатыўнае асяроддзе для прафесіяналаў у розных галінах. Хаця, шчыра кажучы... Мае прагнозы адносна будучыні бібліятэк не надта аптымістычныя. Будаўнічыя матэрыялы ў наш век каштуюць занадта дорага, каб выкарыстоўваць іх для захоўвання інфармацыі. Камп'ютарны вінчэстар нашмат таннейшы.

— Пакуль віртуальным бібліятэкам не замаявіць рэальныя...

— Ёсць у нас, напрыклад, Нацыянальная электронная бібліятэка, але... дэ-факта яна не функцыянуе. Пацікавіўся прычынай. Як выявілася, літаральна з кожным аўтарам трэба заключаць асабістую дамову, прымушаць яго "ісці нагамі" ў офіс,

рыхтаваць паперы. Адпаведна, надта шмат клопатаў, каб гэты праект мог урэалізавацца. Прычым многія пісьменнікі не супраць бясплатнай перадачы правоў на творы. Але тут раптам высвятляецца, што па заканадаўстве гэта зрабіць немагчыма: трэба аўтару хоць нешта заплаціць. А грошай на гэтую справу няма...

Пра прыстасаванасць заканадаўства да сучасных рэалій інфармацыйнага грамадства: прыкладам, беларускія прадпрыемствы або тыя ж установы культуры не павінны бясплатна выкарыстоўваць праграмае забеспячэнне — нават тое, што распаўсюджваецца задарма вытворцамі. Спампаваць

— Усё гэта не толькі магчыма, але і патрэбна. І я з задавальненнем падтрымаў бы, скажам, стварэнне Нацыянальнай музычнай бібліятэкі з легальным кантэнтам.

— А як такая бібліятэка зможа функцыянаваць у варунках, калі спажывец прывыкаў да ўсяго дармавога?

— Для спажывца гэтая бібліятэка і павінна быць бясплатнай. У ідэале, патрэбныя рэсурсы могуць выдаткаваць дзяржава ды мецэнаты. Я ведаю багата заможных людзей — бізнесменаў, ІТ-шнікаў і г.д., — якія гатовы падтрымаць нейкі важны для беларускай культуры праект.



Фота Юрыя ІВАНОВА

Поліфанія з Зісерам



Журналісты "К" спыталі ў самага вядомага ІТ-шніка Беларусі, ці вытрымае наша культура выпрабаванне Сецівам

з Інтэрнэта праграму для працы — расцэньваецца як праява знешнеэканамічнай дзейнасці, якая вымагае пісьмовай дамовы. Прычым бязвыплатныя дамовы паміж юрасобамі забаронены — неабходна хоць нейкую суму паказаць. Натуральна, ніхто гэтага не робіць. Таму бяры за шкірку першага-лепшага — і карай за парушэнне заканадаўства.

Некалі мяне запрасілі ўзяць удзел у распрацоўцы канцэпцыі інфармацыйнага грамадства. Я напісаў дваццаць ці трыццаць старонак, але выкарыстаны адтуль быў хіба абзац. Сярод іншага, прапановаў ствараць он-лайн-перакладчык з беларускай мовы на рускую і наадварот (праблема ўжо вырашылася праз замежныя ды ачыненыя рэсурсы), а таксама даведачна-інфармацыйны партал, прысвечаны беларускаму пісьменству, які і да сёння не з'явіўся.

— Ці магчыма легалізацыя пірацкага інтэрнэт-кантэнту, якога ў вольным доступе — тэрабайты? І ці можна вынайсці формулу капіталізацыі размешчаных у Сеціве твораў: каб музыканты ці пісьменнікі мелі адлічэнні?

— Многія ў гэта не павераць. Багацеі па-ранейшаму ўспрымаюцца як натурны эгаістычныя. Маўляў, на ўме ў іх толькі грошы, а культура — да лямпачкі...

— Малінавы пінжак з залатымі гузікамі ўжо ў мінулым. Тыя бізнесмены, якія ўваходзяць у кола маіх зносін, — нармальныя і ўсебакова развітыя людзі. Прыкладам, кіраўнікоў адной буйной ІТ-кампаніі я рэгулярна сустракаю на культурных імпрэзах. Адзін з іх, памятаю, дзякаваў маёй жонцы — культуролагі Юліі Чарняўскай — за яе фільм пра Суціна і Шагала... 3 такімі людзьмі можна весці размову пра падтрымку культурных ініцыятыў.

— Якія матывацыі могуць падштурхнуць выдатковаўцаў грошы на "добраю справу"?

— Прыклад у прыклад... сябе. На сёння ўсе мае побытавыя патрэбы задаволены. Маю машыну, кватэру ў цэнтры, падарожнічаю па ўсім свеце — пераважна ў камандзіроўках. Па вялікім рахунку, мне больш нічога не трэба. Я не імкнуся зарабіць усе грошы на свеце, бо ведаю, што іх лішак не зробіць мяне шчаслівейшым. Таму з задавальненнем



рэйтынг — і гэта пры пастаянным росце самой інтэрнэт-аўдыторыі! Доўгі час не маглі зразумець, у чым справа, тым больш, канкурэнты сур'езна раслі. Урэшце, уцямілі — і сталі ўключачь у інфармацыйную стужку паведамленні пра злчынствы, аварыі, скандалы... Тыя "жудзікі", да якіх прывыкаўся тэлеглядач. Неўзабаве паказчыкі пачалі расці. Жонка ў мяне пыталася: навошта гэты "трэш"? Няўжо нельга рабіць інтэлігентны культурны рэсурс? Я тлумачыў: так, нельга, бо тады мы страцім першую пазіцыю ў рэйтынгу. А паводле непісаных законаў рэкламнага рынку, другі атрымлівае не ўдвая менш грошай за лідара, а, скажам, разоў у пяць. У выніку партал проста перастане акупляцца.

— А ці маюць попыт матэрыялы на культурную тэматыку?

— Па вялікім рахунку, яны ўвогуле незапатрабаваны. Калі нейкая "гарачая навіна" збірае па 300 тысяч праглядаў за дзень, рэцэнзія на спектакль зацікавіць добра калі тысячу карыстальнікаў. Мы цудоўна разумеем, што гэтая рэцэнзія займае месца таго матэрыялу, які маглі б прачытаць хаця б 30-40 тысяч чалавек. Але ўсё роўна ставім і будзем ставіць, ужо для таго, каб адпавядаць брэндру нацыянальнага партала. У рубрыцы "Культура" не бракуе навін пра замежную "папсу": інтарэсы спажывцоў мы павінны ўлічваць. Аднак падмешваем туды і сур'езныя матэрыялы, прысвечаныя беларускай культуры.

— На партале быў цікавы праект, калі аўтэнтычныя абрады, на якіх па вызначэнні не можа быць шмат глядачоў, трансляваліся для ўсіх ахвотных. Адпаведна, седзячы за хатнім кампом, ты мог спрычыніцца да дзеі...

— Так, класны праект! Я нават паспіў яго ў сваім "Фэйсбуку"...

— Чытаючы матэрыялы партала, можна вызначыць два варыянты адлюстравання сельскай культуры: альбо "бедны-няшчасны", альбо замілаванне турыста ад спеваў...

— Ну чаму, трапляюцца ў нас і цікавыя нарысы на гэты конт. Але, на жаль, і сапраўды даецца ў знакі праблема з журналісцкімі кадрамі: многія прафесіяналы зазвычай працуюць у Расіі — нам давядзіцца браць студэнтаў і маладых спецыялістаў, а яны часцяком яшчэ не маюць вопыту. Магу прызнацца шчыра: некаторыя нашы матэрыялы мяне раздражняюць. Але я — праграміст, а не журналіст. Часам пішу публіцыстычныя артыкулы, ды лічу за лепшае не ўмешвацца ў рэдакцыйныя справы. Хіба праглядаю раз на дзень загаловкі публікацый.

— А вы не хацелі б займаць уласнага карэспандэнта з вёскі, які бачыць сельскае жыццё не звонку, а менавіта знутры?

— Ізноў жа, гэта справы рэдакцыі. Што ж да майго меркавання... Ведаецца, ёсць агульнасусветныя тэндэнцыі, якіх і нам таксама не ўнікнуць. Ва ўсім свеце вёска як бы "скручваецца", людзі з'язджаюць. І гэта вытлумачальна з эканамічнага пункта гледжання. Пры цяперашнім развіцці сельскагаспадарчых тэхналогій не патрэбна шмат людзей, каб пракарміць насельніцтва краіны.

— Але ці не знікне разам з вёскай і традыцыйная нацыянальная культура?

— Архаічная нацыянальная культура і сапраўды памірае. Сучасная ж... Мне падаецца, што яна яшчэ толькі зароджаецца. Урэшце, тая ж "Камерата" — гэта ж таксама самабытнае і беларускае мастацтва, ды і не яна адна. І вельмі важна ствараць тыя ўмовы, якія спрыялі б яго развіццю. А тут усё залежыць ад нас.

— Мо трэба ствараць такія ўмовы і для адраджэння каштоўных пластоў культуры, што былі страчаны або прызабыты?

выдзяляю час і сродкі на цікавыя праекты: падтрымку сацыяльных пачынаў у рамках акцыі "Social Weekend" або дапамогу Дому састарэлых у Бабруйску. Мы падарылі яму камп'ютары, і бабулі карыстаюцца Інтэрнэтам...

— Ці можна казаць пра тое, што ў нас Сеціва ахапіла не толькі буйныя гарады, але і вёскі?

— У прынцыпе, так. Некалі Інтэрнэт і сапраўды быў выключна сталічным феноменам, аднак... Так, перакос яшчэ застаўся, але не такі адчувальны, як гадоў дзесць таму. Увогуле, аўдыторыя Байнэта прыходзіла ў тры этапы. Калі мы толькі адкрыліся ў 2000 годзе, прыблізна 70% карыстальнікаў былі камп'ютаршчыкі, пераважна мужчынскага полу. Другі этап — людзі з вышэйшай адукацыяй, не важна, якой і якога полу. З года з 2010 пачалі прыходзіць і тыя, хто раней задавальняўся тэлевізарам — гэта значыць амаль усе... Карыстанне Інтэрнэтам перастала быць сацыяльным маркерам.

— І ці паўплывала гэтая масавасць на кантэнт?

— А як жа! Некалькі гадоў таму мы пачалі адчувальна страчваць

— Ведаецца, у культуры няма ўмоўнага ладу. Таму мяне смешаць спробы штучна рэанімаваць тую або іншую эпоху — усё гэтыя рыцарскія фэсты і г.д. А вось народныя абрады ды звычаі — іншая справа: іх можна і трэба ўзнаўляць, зберагаць, папулярываваць.

— **Урэшце, наша аўтэнтэка можа стаць крыніцай экспарту...**

— Лепш запрашаць замежнікаў у мясціны яе бытавання. Але наша віза каштуе 60 еўра... Ды і належныя ўмовы для турызму дагэтуль шмат дзе ў такіх мясцінах не створаны. Так, з’явіліся аграгаспадарствы, але яны часта даражэйшыя за польскія...

— **Многія наракаюць, што ў нас няма такога свайго сімвала, як, скажам, руская матрошка. Можа, і на прафанным узроўні, але... гэта працуе!**

— На пачатку 1990-х, калі я ўпершыню трапіў за мяжу, забрыў у Парыжы ў вялізную краму кружэлак. Натуральна, вочы разбегліся... На паліцах — дыскі з усіх куткоў свету, добра сістэматызаваныя паводле краін паходжання. Стаў шукаць раздзел калі не беларускай, дык хоць бы савецкай музыкі. Ён быў зусім невялічкі, і паліца падзялялася на тры часткі: “tzigane”, “balalaika”, а таксама хор Чырвонай Арміі. Вось і ўсе архетыпы! З таго часу tzigane і balalaika сталі ў маім лексіконе імёнамі назывымі. Я іх часта выкарыстоўваю прымяняльна да многіх спроб тутэйшага “брэндзіравання”.

— **А што наконт спалучэння аўтэнтэкі і сучаснай культуры?**

— Акурат сёння зраніцы прыходзіла дызайнер нашага новага офіса. Сярод яе прапановы быў дэкаратыўны бетонны слуп у цэнтры хола, упрыгожаны беларускімі арнаментамі. Зірнуў, як ён мае выглядаць, — і адразу прыйшоў да высновы, што гэта зусім не тое, з чым павінен асацыявацца партал, скіраваны ў будучыню. Урэшце, знайшлі кампраміс: слуп ператворыцца ў дрэва, карані якога пакрыты тымі самымі ўзорамі, а крона скіравана ў космас...

— **Хто прыдумаў брэнд TUT.BY?**

— Мой сябра Мікалай Раманоўскі. Калі ў красавіку 2000 года адкрылася рэгістрацыя ў дамене .by, мы спыніліся на самых простых варыянтах назвы: mail.by альбо post.by. Але калі пайшлі іх рэгістраваць, выявілася, што яны ўжо заняты. Патэлефанаваў Колю: трэба за тры гадзіны прыдумаць назву сайта электроннай пошты, якая асацыявалася б з Беларуссю, гэтакі нацыянальны брэнд. Яму спатрэбілася нават менш часу. Сярод варыянтаў былі holub.by, busel.by і TUT.BY. Першыя два — тая самая архаіка, непрымальная для многіх сучасных беларусаў. А вось трэці — стопрацэнтна ў яблычак! Думаю, мы эканомілі вялізныя грошы на раскрутцы партала, бо яго назва ўспрымалася “на раз”, і не трэба было нічога тлумачыць.

— **Некаторыя нашы прадпрыемствы належаць буйным карпарацыям — яны іх купілі, і на гэтыя тавары ўважлівы спажывец знойдзе і замежную назву дробным шрыфтам. А ці спрабаваў хто купіць TUT.BY?**

— Быў час, калі ледзь не штотыдзень нехта прыязджаў нас купляць. І кожны раз я пытаўся: “А што вы нам можаце прапанаваць, апроч грошай? З імі ў нас і так няблага”. “Купіць” паціскалі плячыма ды сыходзілі. Калі хто нам і патрэбны, дык стратэгічны інвестар, а не фінансавы мех. Каб нехта нам прапанаваў паставіць свае тэхналогіі, звышпрасунуты соффт, стажыроўкі ў найлепшых медыя свету — тады ў гэтым ёсць сэнс. Ну, напрыклад... нас купляе “Google” пры ўмове, што я стану яго віцэ-прэзідэнтам. Для мяне гэта цікавы досвед, новая праца і абавязкі. А проста за грошы... Яны для мяне не ўяўляюць вялікай каштоўнасці, я не так шмат трачу.

— **Адзін са спосабаў стварыць партрэт “тыповага” карыстальніка вашага парталу — пачытаць яго форуму. У выпадку з абмеркаваннем матэрыялаў культурнай тэматыкі, вобраз, шчыра кажучы, складаецца не надта прыябны. Але наколькі ён рэпрэзентатыўны?**

— Ні наколькі. Розныя гадасці пішуць адны і тыя ж людзі, 200-300 чалавек. Прычым гэта зусім не тыя, хто валодае тэматыкай. Гэта людзі, якім карціць выказацца і якія маюць шмат часу. Уявіце сабе, што некаторыя з іх нават не чытаюць матэрыялы, якія бяруцца абмяркоўваць. Убачыў загаловак — і адразу пайшоў цюкаць па клавятуры!

— **А ці не прасцей адключыць гэтыя каментарыі?**

— Гэта дрэнны варыянт — хаця б таму, што такія “пісьменнікі” ўсё адно знойдуць, дзе ім самавыявіцца. Тыя ж сацыяльныя сеткі мы ніяк не адключым... Таму ў нас у гэтым сэнсе — поўны плюралізм. Кожны вольны выплэскаваць уласнае глупства напоўніцу. Вядома, у рамках дзейнага заканадаўства.

— **А што вы больш за ўсё любіце на сваім партале і што не?**

— Я прымаю нават тое хамства на форумах. Гэта проста люстэрка грамадства. У адрозненне ад СМІ, якія бралі на сябе функцыю “не толькі агітатара, але і арганізатара”.

— **Як бы вы ацанілі сайты ўстаноў культуры? Прыкладам, на Беларусі — прафесійных 27 тэатраў, але ў віртуальнай прасторы паўнацэнна існуюць хіба некалькі. Сайты астатніх — крытыкі не вытрымліваюць...**

— Галоўная прычына банальная: няма грошай. Ведаючы, якія сёння заробкі ў акцёраў, я нічому не здзіўляюся. Зрэшты, справа можа быць яшчэ і ў прыярытэтах кіраўніцтва. Часцяком рэй вядуць гаспадарнікі, а не тыя, хто адказвае за творчы змест. Прыкладам, я ведаю дзве ВНУ, у кожнай з якіх — па адным відэапраектары! Натуральна, яго разрываюць на часткі, бо ці ж магчыма ўявіць сучасную лекцыю без візуальнага шэрага? А знайсці некалькі мільёнаў рублёў, каб купіць яшчэ адзін праектар, — вялікая праблема. Затое грошы знаходзяцца на ўстаноўку сістэм камп’ютарнай бяспекі з турнікетамі ды бескантактнымі карткамі... Або такая дробязь: харчаванне ва ўстановах культуры. У Оперным тэатры, скажам, узорная і ўтульная сталовка з якаснай ежай. Не параўнаць з філармоніяй, дзе быў хіба нейкі буфет... Адпаведна, праблема не толькі ў сайтах...

— **Дарэчы, пра грамадскае харчаванне. У нашых музеях пачалі ўзнікаць арт-кафэ. Ці патрэбны яны ў “важных” установах культуры?**

— Абавязкова. Мы жывём у эпоху гейміфікацыі, калі вельмі важна знайсці падыход да спажываўца, неяк яго завабіць на выстаўку ці канцэрт. Таму элемент гульні — неабходны складнік. Тая ж самая Ноч музеяў спраўдзіла эфектыўнасць такога падыходу. Бо пакуль што, на жаль, “шараговыя грамадзяне” абыходзяць установы культуры за кіламетр. Нейка прапанаваў зладзіць навагодні карпаратыў у Купалаўскім тэатры — балазе ў іх ёсць добры святочны спектакль. Але наш калектыў успрыняў ідэю ў штыкі. Для пераважнай яго большасці тэатр — гэта тое месца, куды гвалтам заганылі ў пятым класе, і з таго часу да яго ўзнікла варожасць. Дый што тут казаць, калі за ўсё жыццё я сустракаў у філармоніі толькі аднаго супрацоўніка!

— **Адпаведна, вашы прагнозы на будучыню не надта аптымістычныя...**

— Якія прагнозы? Паўтаруся: усё залежыць ад нас, як станем развіваць культуру.

K

Мы працягваем знаёміць вас з работамі беларускіх артыстаў, якія сёння рэалізуюцца не на радзіме. “Убачыць Францыю — і заваяваць яе”, “Масква паверыла Шадзько” — такія падзагаловкі можна было б смела даць двум наступным аповедам.

Алег КЛІМАЎ

Францужанка Арт: “Спачатку заваяваць Еўропу?..”

— Пасля прарыву ў сярэдзіне 1990-х у Маскву праекта “Дзі-Бронкс і Наталі”, у якім мне была абвешчана роля голасу і своеасаблівага “энергетычнага магніта”, адбылася непрыемная сітуацыя, — пачынае здалёк Наталі АРТ (Наталія Арцёмава). — Дуэт раскручваўся некалькі гадоў і атрымаў папулярнасць са мной, а пасля падпісання кантракту з маскоўскім аддзяленнем вядомага лэйбла і выхадам кліпа “Энергія кахання”, паміж мной і Дзі-Бронксам здарыўся канфлікт, у выніку якога, калі казаць сцісла, я аказалася па-за дуэтам: у расійскай сталіцы і на розных пляцоўках суседняй краіны сталі выступаць іншыя “Наталі”...

Наталі спатрэбіўся не адзін год, каб аднавіць творчую дзейнасць сольна, зрэшты, за спявачкай стаяла каманда маладых па тым часе прафесіяналаў, сярод якіх былі Ле-

Калі тэрмін кантракту мінуў, Наталі вырашыла прадоўжыць кар’еру ў якасці незалежнага артыста. На пачатку 2002-га яна ўдзельнічае ў конкурсе на месца другога сапрана ў харавой трупе “Оперы Бастыліі” ў Парыжы. 200 прэтэндэнтка на два месцы — у паўфінал трапілі шэсць вакалістак, у іх ліку была і наша Наталі. Пасля адбору яе залічылі ў запасны ліст хору, але оперным мастацтвам яна далей займацца не хоча.

— Праца ў якасці салісткі ў тэматычных шоу-пастаноўках, мюзіхол-спектаклях, а таксама туры ў складзе эстрадных аркестраў з’яўляецца асновай маёй канцэртнай дзейнасці ў Францыі, — кажа віза-пра сваё сённяшняе жыццё. — У мяне некалькі агенцтваў, я люблю ствараць сумесныя трэкі з ды-дзэ-ямі і прадзюсарамі электроннай музыкі. На англійскай ды французскай мовах у мяне выйшла ўжо некалькі такіх сінглаў. Маю шэраг студыйных альбомаў, сярод якіх — дыск кавераў, прысвечаны рускай эстраднай песеннай класіцы. Пражывушы за мяжой дастаткова часу, я зразумела, што чалавек не можа скінуць з сябе прыналежнасць да этнічнай групы. І сваёй культурай трэба ганарыцца, тым больш, што славянская музычная культура і, у прыватнасці, руская заслужылі вялікую павагу ды аўтарытэт на Захадзе. Беларуская культура і музыка як самастойная адзінка вядомыя менш, з’яўляючыся ў разуменні еўрапейцаў часткай

У Беларусі бываем (ня)часта...

Частка II

анід Шырын, Максім Алейнікаў ды іншыя. Артыстку падтрымлівалі і блізкія: яе бацькі, кажа суразмоўца, нават прадалі кватэру, каб фінансаваць сольны праект дачкі. Да 2000-га ёй удалося пакрысе трапіць у аб’ёмны запатрабаваны музыкантаў. Здавалася, усё ішло выдатна...

— У той час многія беларускія артысты рабілі стаўку на Маскву, — дзеліцца Наталі. — Шанс быў і ў мяне, і я ўжо была гатова ім скарыстацца, калі б не... выпадак. “Славянскі базар-2001”: мы з Шырынём удзельнічаем у запісе дыскаці, у гэтай жа праграме заяўлены “Дзі-Бронкс і Наталі”, замест мяне — Наталія Кудрына... І вось перадача выходзіць у тэлеэфір: там ёсць дуэт, але няма мяне... А незадоўга да фестывалю я атрымала прапанову ад замежнага менеджара з’ехаць у Францыю. Напрыканцы 2001-га прайшла кастынг і атрымала кантракт на пасаду салісткі аркестра кабарэ “Распуцін” на Елісейскіх палях. З таго часу я і засталася ў гэтай краіне, жыву за дзесьці кіламетраў ад Парыжа, працую фрыланс-салістам музычных шоу-праграм у Францыі, а, здараецца, і ў іншых краінах Еўропы. Маю невялікую вакальную школу. Але заробак спявачкі ў кабарэ, як бы гэта ні магло падацца дзіўным, быў невялікі, і яго не хапала на арэнду асобнай кватэры. Даводзілася здымаць невялікі студыі з напарнікамі. Пры гэтым я аплачвала сваё навучанне ва ўніверсітэце Сарбонь, дзе праходзіла курс французскай цывілізацыі, мовы і фанетыкі. Акрамя працы ў кабарэ, давала ўрокі фартэпіяна і вакалу, прымала прапановы быць суправаджальнай у міжнародных экспацэнтрах...

шматнацыянальнай культуры экс-СССР. Мяркую, нам трэба будзе вельмі шмат працаваць у кірунку папулярывацыі беларускай музыкі ў Еўропе. Урэшце, на Беларусі ёсць выдатныя прафесіяналы, але мне здаецца, што некаторым артыстам бракуе аб’ектыўнасці ў самаацэнцы. Вельмі часта за пярэма хаваецца творчая пустата, пасрэдны рэпертуар, адсутнасць імкнення да росту. Дый зрабіць сапраўдную кар’еру ў Беларусі, лічу, немагчыма: гэта невялікая, па геаграфічных мерках, краіна, музычны рынак якой недастаткова развіты. Аднак сітуацыя ўсё ж змяняецца ў лепшы бок...

На радзіму Наталі Арт наведваецца рэдка. Ці шкадуе яна пра ад’езд?

— Адназначна адказаць цяжка, — задумваецца артыстка. — Я не шкаду пра той выбар, які калісьці зрабіла, бо прыклала істотны намаганні і гады для таго, каб змяніць усё жыццё. Я люблю Францыю, гэта мой дом, што не перашкаджае адчуваць прыналежнасць да Беларусі, настальгіраваць па ёй. Мне часта прапануюць выконваць свае творы беларускія аўтары. Хутка я скончу працу над цыклам рускамоўных песень, які запісала спецыяльна для беларускага слухача. Мару прыехаць з канцэртамі ў Мінск. Цяжка ўявіць, як склаўся б мой лёс, каб я не адправілася ў Парыж. А можа, для таго, каб заваяваць Беларусь, трэба спачатку заваяваць Еўропу?..

Рэзюмэ да часткі II

Гэтым матэрыялам мы закрываем тэму “невозвращенцев”, героямі якой былі тыя нашы артысты, што змянілі краіну свайго пражывання і цяпер рэалізуюць сябе ў музыцы ці па-за ёй за межамі Беларусі. На чарзе — аповеды пра айчынных выканаўцаў, якія, пакаштаваўшы імпартных “хлеба і ядовішчаў”, вярнуліся на радзіму. Сачыце за публікацыямі “К”!

K

Незалежны Шадзько: “Любая магчымасць, каб выступіць у Мінску”

— У Маскве жыву з 2009 года, — распавядае Аляксей ШАДЗЬКО, — а перадгісторыя майго ад’езду наступная. Так ужо здарылася, што я атрымаў траўму нагі і цягам года быў у гіпсе. Не хацелася б скардзіцца, мастацтва — рэч жорсткая, але за гэты тэрмін з тэатра, дзе я на той час служыў, асабліва не цікавіліся, як і што адбываецца са мной, хоць я, мяркую, з’яўляўся не апошнім яго акцёрам: ролі мае аддалі іншым. І чалавек я па натуре незалежны... Нават у Маскве: незалежных і хоць неяк адзначаных талентам у нашай прафесіі не вельмі любяць. А тут мая жонка атрымала адтуль прапанову па працы. І мы пераехалі...

У Маскве Аляксей спрабаваў уладкавацца ў некалькі тэатраў. У многіх, па словах Шадзько, яго “далей за вахцёра не пусцілі — па розных прычынах”. А ў Маскоўскім мастацкім акадэмічным тэатры імя Горкага — выслухалі. (Як напаяўжартам-напаясур’ез кажа артыст, на самой справе, ён шукаў тэатр, які знаходзіўся б максімальна блізка ад дому, і такі знайшоўся...) Паступленне ў трупу заняло пятнаццаць хвілін: настолькі ён падаўся пераканаўчым і мастацкаму кіраўніку Таццяне Даронінай, і мастацкаму савету. “Патрэбны чалавек апынуўся ў патрэбны момант у патрэбным

Дык няўжо так “добра там, дзе нас няма”? Даследаванне “К”

месцы”, — каментуе Аляксей. Першы час ён, што называецца, затыкаў дзіркі: уводзіўся на ролю акцёраў, якія сыходзілі на ролі іншыя. Даводзілася літаральна за пару дзён вывучаць велізарныя кавалкі тэксту! Сёння Шадзько, які працуе ўжо пяты сезон па кантракце (“вылецца” магу ў любую секунду, калі, скажам, кардынальна зменіцца абстаноўка”), заняты ў паўтара дзсятку спектакляў. Акцёрскі склад ён ацэньвае высока, радуе яго і ўвага публікі, а ММАТ называе адным з самых наведвальных маскоўскіх тэатраў.

— Мякка кажучы, — працягвае Аляксей, — горш ідуць справы з музыкой. Выступаю рэдка, у асноўным, у адным клубе — ва ўстанове, не надта прызначанай для таго рэпертуару, што я выконваю. Мясцовых інструменталістаў, якія суправаджалі б мяне, знайсці пакуль не ўдалося. Збоку зірнеш — быццам бы салідны, упэўнены ў сабе мужык, а пазнаёмішы бліжэй — і музыкант слабы, і чалавек так сабе... Таму выкарыстоўваю любую магчымасць выступіць у Мінску са сваімі сябрамі...

Шадзько прызнаецца, што часта шкадуе аб сваім ад’ездзе і хацеў бы вярнуцца, аднак... “Каму я ў Мінску, акрамя мамы, патрэбны?..” Узровень сталічных тэатраў візаві не надта задавальняе. “Цікава было б спрабаваць сябе ў маладзечанскім Мінскім абласным драматычным тэатры. Але ў Маскве мой заробак ці не ў дзесьці разоў большы...”

Апошні дзень нашага аўтапрабегу быў цалкам прысвечаны культуры Мсціслаўскага раёна, а дакладней — раённаму цэнтру і Пустынкам. Што і казаць, мясціны — унікальныя па даўніне, адметныя і пейзажамі, і архітэктурай. Крыўдна толькі, што трапляем сюды не летам, а ўзімку ці ўвесну. Але тут нічога не зробіш: журналіст сезон не выбірае. А спыталіся мы вась па якіх прычынах: яшчэ ў 2011 годзе пісалі на старонках "К" пра тое, што на Мсціслаўшчыне з поспехам дзейнічае раённая Праграма развіцця турызму, за рэалізацыю якой адказвае мясцовы аддзел культуры. Забягаючы наперад, зазначым, што ў адпаведнасці з дадзеным дакументам зроблена ў раёне шмат. Але не толькі гэта сталася стымулам для мэтанакіраванага наведання радзімы кнігавыдаўца Пятра Мсціслаўца. Летась начальнік аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Наталля Біскуп распавяла, што ў раёне распрацавана канцэпцыя захавання і развіцця гісторыка-культурнай спадчыны Мсціслаўскай турыстычнай зоны. І калі яна будзе адобрана ў самых вярхах, раён узнімецца на якасна новы ўзровень свайго комплекснага развіцця. Вось такая амбіцыйнасць прывабіла і прымусіла нас збірацца ў шлях.

Яўген РАГІН і Кастусь АНТАНОВІЧ, Мінск — Мінская — Віцебская — Магілёўская вобласці — Мінск

Інтэрактыўныя друкарскі станок і патэфон...

Мы яшчэ не паспелі ў гасці ўноўладкавацца, а дырэктар Мсціслаўскага гісторыка-археалагічнага музея Уладзімір Шылянкоў ужо

Акцыя "К": журналісткі аўтапрабег па СДК і не толькі

План раёна для раёна? І канцэпцыя

Мсціслаўшчыне патрэбны грашовыя ўліванні для...



Работы на Свята-Пакроўскай царкве.

з намі гарача рукаўся і запрашаў у гасці да музейных цікавостак... Уладзімір Віктаравіч — сапраўдны музейшчык. Дай яму волю — жыві бы, напэўна, сярод улюбёных экспанатаў. Сітуацыю ратуе тое, што вуліцы і завулки раённага цэнтру, лічы, — працяг музейных залаў. Такой канцэнтрацыі гістарычных ды архітэктурных помнікаў мы не сустракалі нават у заходніх беларускіх мястэчках. Расіян сюды ўвогуле як пішчом цягне. Нездарма Мсціслаў даўно займеў сталае азначэнне "сярэднявечнага" горада. І прычынай тут не толькі традыцыйны рыцарскі фэст, што збірае сотні аматараў высакароднай шляхецкай даўніны. Проста, Мсціслаў у лясным атачэнні і пры адноснай аддаленасці ад асфальтаваных дарог здолеў захаваць сваю велічную, так бы мовіць, княжацкую першароднасць. Дапамог тут, натуральна, патрыятызм такіх асоб, як Наталля Біскуп, Уладзімір Шылянкоў ды многія іншыя, якія жывуць, па сутнасці, у вялікім і адметным горадзе-музеі, з'яўляюцца яго экскурсаводамі ды захавальнікамі...

Мы яшчэ паспеем пагуляць па вуліцах і завулках райцэнтру. А цяпер гаворка — прынамсі, пра гісторыка-археалагічны музей, які пакуль не можа пахваліцца ўласным сайтам, а таму ўвесь свой інтэрактыў прапапоўвае непасрэдна на месцы.

Музей быў адкрыты ў маі 1994 года ў будынку колішняй пошты, узведзеным напрыканцы XIX стагоддзя. На жаль, упушчана шмат часу: згубіліся або аказаліся расцягнутымі па розных музеях унікальныя экспанаты, тыя ж вырабы з мясцовага шклозавода Цеханавецкіх. І ўсё ж музей прыемна здзіўляе сваімі перлінамі. Да слова, досыць рэдкае для раённых музеяў найменне "археалагічны" ўстанова мае невыпадкова. У музеі захоўваюцца два ўнікальныя экспанаты: шалом XV стагоддзя заходнеўрапейскага тыпу і шалом рускага тыпу канца XIV стагоддзя. Летась жа ў раён Віхра, што пад Мсціславам, дайверы на глыбіні трох метраў выявілі рыцарскія даспехі, якія праляжалі на дне з 1502 года, калі войска Маскоўскага княства напала на Мсціслаўскі замак. Зараз артэфакты знаходзяцца на рэстаўрацыі ў Мінску і неўзабаве

ве мясца папоўніць археалагічную экспазіцыю мсціслаўскага музея, створаную, па словах Уладзіміра Шылянкова, сумесна з кафедрай археалогіі Магілёўскага дзяржаўна-версітэта імя Аркадзя Куляшова. Сярод іншага, там цяпер можна пабачыць і зуб маманта, і ўнікальны дрыль першабытнага чалавека, і берасцяную грамату, і нават самшытавыя грабяні...

І ўсё ж ці не галоўная музейная цікавостка, якая эфектыўна прываблівае турыстаў, асабліва маленькіх, — працоўны друкарскі станок, непасрэдна звязаны з брэндавым імем горада — Пятром Мсціслаўцам. Адсюль і інтэрактыўныя заняткі ў музеі з дзельмі з'ява частая. Ды і сярод замежных турыстаў, па словах спадара Шылянкова, ахвотных атрымаць дакумент за подпісам славутага асветніка багата. Але, калі друкарскі станок — копія, зробленая па ўзоры полацкага станка, то кніга з друкарні, заснаванай Мсціслаўцам у Маскве, — арыгінал.

Сярод безлічч арыгінальных музейных прадметаў чамусьці хочацца вылучыць яшчэ патэфон, які і сёння мае выдатнае гучанне ды экспануецца ў зале "Павятовы горад", ствараючы тым самым атмасферу XIX стагоддзя. Напэўна, пад час той жа Ночы музеяў ці нейкіх інтэрактыўных мерапрыемстваў патэфон становіцца галоўным "героем" свята і, таксама як і друкарскі станок, прываблівае шматлікіх турыстаў.

Магнетызм Пустынак

Ад Мсціслава да Пустынак — крыху больш за дзесьць кіламетраў. Назву паселішча цалкам апраўдвае: насамрэч, ніякіх вёсак наўкол мы не заўважылі. Дый самі Пустынікі — не вёска, а манастырскі комплекс. Яшчэ задоўга да пад'езду гасцей сустракае святло высокай свечкі-званіцы, што вабіць сюды вернікаў.

Збудова Пустынак — адмысловая. Тут кампактна размешчаны ігуменскі корпус, Свята-Успенскі сабор (колійнюю веліч яго засведчаюць яшчэ моцныя сцены і зводы), Свята-Пакроўская царква (цяпер аднаўляецца), а ўнізе, на забалочанай даліне, — царква ў гонар Нараджэння Багародзіцы, у якой ідуць службы і побач з якой бруе

На людным месцы

Тузін плюс рэзерв

Для падтрымкі таленавітай моладзі ў Цэнтры культуры "Віцебск" і Віцебскім дзяржаўным каледжы культуры і мастацтва адбыўся абласны заключны этап II Рэспубліканскага конкурсу маладых талентаў "Зорка ўзышла над Беларуссю", у якім прынялі ўдзел больш за 90 выканаўцаў.

ВИЦЕБСК

Сярод задач конкурсу — рэалізацыя мастацкага патэнцыялу таленавітай моладзі, стварэнне спрыяльных умоў для самарэалізацыі, удасканаленне прафесійнага майстэрства і выканальніцкай культуры, стварэнне нацыянальнага кадровага рэзерву з лепшых прадстаўнікоў таленавітай моладзі для работы ў сферы культуры.

У мерапрыемстве прынялі ўдзел індывідуальныя выканаўцы і калектывы навучэнцаў, студэнтаў і педагогічных работнікаў з устаноў адукацыі вобласці ды іншыя прадстаўнікі таленавітай моладзі Віцебшчыны ва ўзросце ад 16 да 31 года. Па выніках абласнога заключнага этапа былі вызначаны пераможцы ў кожнай з тузіну намінацый, вядомых па мінулым конкурсе з гэткай жа назвай, і ўзнагароджаны дыпламамі трох ступеняў з прысваеннем звання лаўрэата.

Андрэй СТРУНЧАНКА, вядучы метадыст Віцебскага АМЦНТ

Доўжыцца Рэспубліканская выстаўка-конкурс дзіцячага малюнка, прысвечаная 25-годдзю вываду саветскіх войскаў з Афганістана і 70-годдзю вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Удзел у ёй бяруць выхаванцы мастацкіх школ і школ з мастацкім ухілам амаль з усіх абласцей краіны.

Пётра ВАСІЛЕЎСКИ

25 гадоў таму...

Творы прадстаўлены ў шасці намінацыях: "Партрэт героя", "Баявы эпізод", "Мірны сюжэт", "Вольная тэма", "Плакат", "Фотаробота".



Фрагмент экспазіцыі

Сярод тых, чые творы адзначаны журы конкурсу, — юныя мастакі з Мінска, Магілёва, Оршы, Клімавічаў, Крычава, Камянца, Барысава.

Магія іх галасоў

Маладзёжны жаночы хор "Фрэска" выступіў у музеі "Пружанскі палацык".

ПРУЖАНЫ

Калектыву заснаваны ў 2012 годзе. У яго склад увайшлі студэнты Акадэміі музыкі, пры якой калектыву сёння і існуе.



Выступленне хору "Фрэска" ў "Пружанскім палацыку".

"Фрэска" — сталы ўдзельнік шматлікіх майстар-класаў, дэбютных канцэртаў у Мінску. Летась хор атрымаў Гран-пры і І месца ў намінацыі "Лепшы дырыжор" на II Фэстывалі-конкурсе нацыянальнай харавой музыкі "Рэха", заснавальнікам якога з'яўляецца творчы цэнтр "BelArtSound" Беларускага саюза музычных дзеячаў. А першы выязны канцэрт калектыву адбыўся ў Пружанах.

Узмах рукі кіраўніка хору Наталля Цітовай — і за духоўнымі

спевамі гучаць свецкія ды народныя. Адухоўленасць салістак працінае душу, напэўна нас радасцю і смуткам, узнімае да нябёс. Хочацца глядзець і слухаць...

Сярод гэтых музычных чаруўніц ёсць і наша, пружанская, — Ірына Філімовіч. Ніхто ў зале не хацеў ісці дамоў, і толькі пасля "Многая лета" зала "Пружанскага палацыка" пачала пакрысе пусцець...

Ніна ДЫДЫШКА
Пружаны

свята крыніца, ды плюс некалькі дамкоў для манахаў.

Мы адчулі: сюды няўлоўна цягне. Ётая манастырская ціша магнетызуе і сцішае. З гэтай нагоды — невялічкі экскурс у мінулае. Пэралом у бітве пад Грунвальдам, як вядома, быў дасягнуты не без удзелу Мсціслаўскай харугвы. А яе кіраўнік — Мсціслаўскі князь, — які незадоўга дагэтуль пакутаваў на хваробу вачэй, заснуў быў ля пустынскай крыніцы ды сасніў, што вада тая яго выратуе. Так і атрымалася. З таго часу тут і ўзнік манастыр. А ў ігуменскім корпусе пасля нядаўняга рамонту на адной са сцен з’явіўся нерукачынны вобраз Хрыста... Карацей, па Пустынках трэба хадзіць павольна, глядзець у сябе, прыслухоўвацца да Бога...

Пустынкi не пустыюць. Тут заўжды шмат наведвальнікаў. Святое месца пакрысе прырастае інфраструктурай. Побач — вялікая паркоўка. А Свята-Успенскі сабор цяпер актыўна рамантуецца. Як распавядае начальнік галоўнага ўпраўлення ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Магілёўскага аблвыканкама Анатоль Сінкавец, грошы для гэтага выкарыстоўваюцца з інвестыцыйнай дзяржпраграмы. Але пра тэрміны завяршэння работ казаць цяжка, бо фінансаванне ў любы момант можа спыніцца. Па гэтай жа прычыне, дадае Анатоль Сінкавец, канцэпцыя захавання і развіцця гісторыка-культурнай спадчыны Мсціслаўскай турыстычнай зоны застаецца пакуль толькі канцэпцыяй, а не канкрэтнай раённай праграмай дзеяння, падмацаванай гарантаванымі грашовымі ўліваннямі. Шкада, бо ўліванні тая Мсціслаўшчыне ох як патрэбны. Без нічога штосьці не атрымаеш.

(Не)лірычнае адступленне
Яўгена Рагіна

Я прывёз дахаты пластыкавую бутэльку-“паўтарачку” з вадой, што ўласнаручна набраў са святой пустынскай крыніцы. Назваць тую “паўтарачку” сувенірам неяк не выпадае: гэта сапраўдны лека для душы і вачэй. Распрацавана даўно і “тэхналогія” яе здабычы-дастаўкі. Манахі раздаюць ахвотным бутэлекі з этикеткамі “Крынічная вада з

Пустынак”. Сюды госці, як правіла, і наліваюць “лекі”, вязуць дахаты, а потым ізноў вяртаюцца з пустой тарай у Пустынкi...

Маці мая пакаштавала пустынскай гаючай вады і засведчыла: вачам, натомленим ад чытання (ходзім у адну і тую ж бібліятэку), стала значна лягчэй. Словам, вада тая разышлася па сямейных увобмірг. Час ізноў у Пустынкi збірацца...

Шпацыр па мсціслаўскіх вуліцах і завулках

Спачатку пра тое, як была выканана раённая праграма па развіцці турызму. Турысту што ў першую чаргу патрэбна пры гарантаванай

трэць і наватворы — арыгінальныя вулічныя інсталяцыі ды скульптуры. Да прыкладу, помнік настаўніку з ліставага жалеза — як намёк на ягонае спрадвечнае жалезнае цярпенне...

Наш гід Уладзімір Шылянкаў распавядае, што неблагі музей маецца і ў школе. Створаны ён, як можна здагадацца, ягонымі рукамі. А непадалёк ад яго ў старадаўнім будынку XIX стагоддзя неўзабаве размесціцца філіял раённага музея: у галоўным будынку, пра які ішла гаворка вышэй, катастрофічна не хапае экспазіцыйных плошчаў.

Дык на што патрэбны ў Мсціславе грашовыя ўліванні? Вядома ж, на рэканструкцыю канкрэтных гісторыка-архітэктурных аб’ектаў і прывядзенне да ладу турыстыч-



Копііны езуіцкай калегіум.

наўнасці цікавостак? Баімся памыліцца, але — жытло. А ў Мсціславе яго — дастаткова. Апрача небагой гасцеўні ды рыцарскіх палатак пад час летніх рыцарскіх фестываляў можна за сімвалічны кошт пераначаваць у старадаўніх мурах колішняга езуіцкага калегіума: спальныя пакоі не так даўно былі адрэстаўраваны і разам з тым захавалі гістарычны каларыт.

На вуліцы паміж колішнімі даходнымі дамамі “Парыж” і “Лондан” нават цагляны плот — помнік гістарычнага значэння. А поруч з сапраўднымі гістарычнымі артэфектамі кштатал вялізнага жоравы, прыстасаванага пад стол вулічнай альтанкі, на райцэнтраўскіх вуліцах ці не на кожным кроку можна сус-

най інфраструктуры. У чарзе па фінансаванне стаяць касцёл езуітаў, пабудаваны ў 1730 — 1749 гадах, кляштар кармелітаў з касцёлам Унебаўзяцця Найсвяцейшай Панны Марыі, які мае ўнікальныя фрэскавыя роспісы свецкага характару і патрабуе якаснай рэстаўрацыі. Спадзяёмся, гэтым разам час не будзе ўпушчаны.

На жаль, мы так і не сустрэлі ў горадзе (акрамя ўласна музея) месца, дзе можна набыць арыгінальныя сувеніры з пазнакай непаўторнага мясцовага каларыту. Праўда, Уладзімір Шылянкаў паабяцаў, што ўлетку з гэтым праблем не ўзнікне: разнастайныя сувеніры будуць прапанаваны нават паломнікам, што наведваюць Пустынкi.

Няма і вулічнай рэкламы, скіраванай на прапаганду мясцовай архітэктурнай даўніны. Пра тое, што ў адным з жылых дамкоў у свой час спыняўся Янка Купала, мы даведаліся пад час першага прыезду выпадкова, са слоў начальніка тады яшчэ аддзела культуры Наталлі Біскуп...

(Не)лірычнае адступленне
Кастуся Антановіча

Няма нічога дзіўнага ў тым, што ў сферы культуры працуе шмат людзей, нібыта і не звязаных з ёй. Тая ж бухгалтары, адміністратары, наглядчыкі, ахоўнікі, вадзіцелі... Кожны з іх, перакананы, — прафесіянал сваёй справы. А вось у Мсціславе мы сустрэлі людзей, якія



Дырэктар Мсціслаўскага музея Уладзімір Шылянкаў.

Колькі слоў пра міжнародную супрацу

У Мінску пра Пустынкi ведаюць толькі паўпрафесійныя аматары даўніны. У той жа час, расіяне з прылеглых да Мсціслаўшчыны раёнаў ведаюць пра святое месца ўсё да драбніц. Натуральна, перакос. Але ва ўмовах грашовай нішчыні рэй вядзе ластыка вандровак: расіянам да Мсціслаўшчыны дабрацца — рукой падаць. А з Мінска — гэта гадзін сем язды. А з Гродна?..

Дарэчы, 60 працэнтаў турыстаў, па звестках Уладзіміра Шылянкава, — іншгагароднія. З іх чвэрць — замежныя. Так, дзякуючы плённай працы з расійскімі турфірмамі толькі на Масленку сёлета ў музей прыехалі тры вялікія групы турыстаў са Смаленска. Напэўна, надышоў час актыўнага ўзаемадзеяння і з айчыннымі турыстычнымі агенцтвамі, балазе госці Мсціслава расчараванымі не застануцца...

Агульнае (не)лірычнае адступленне

Хоць і не першы раз мы на Мсціслаўшчыне, але стрымаць свае эмоцыі ад убачанага не маглі і не жадалі. І нават не пра вулічныя гістарызмы гаворка. Людзі ў гэтым лясным кутку Магілёўшчыны — надзвычай гасцінныя і ветлівыя. Ёта, напэўна, у прыродзе ці ад прыроды. Нават мясцовы рэстаран у абедзенны час парадаваў нас таннасцю ды смачнасцю самых разнастайных страў, у дадзеным выпадку аналагічныя пункты грамадскага харчавання многіх раёнаў нашай краіны мсціслаўскім — не канкурэнты. Выснова адзіная: наступным разам завітаем на гасцінную Мсціслаўшчыну ўлетку, калі самы час паблукаць сярод старадаўніх мураў, пакаштаваць гарбаты ці якога бярозавіку ў адным з мноства летніх кафэ (прынамсі, так і павінна быць) гэтага прыгожага еўрапейскага горада. Спадзяёмся, нашы задумы здзейсяцца...

Фота аўтару
K

На людным месцы

У Клічаве гасцінна адкрыўся раённы Дом культуры. У харэаграфію з’явіліся новыя магчымасці. Тым больш, яны распачалі працу па адраджэнні мясцовага традыцыйнага танца. Перад гэтым былі праведзены шматлікія этнаграфічныя экспедыцыі.

КЛІЧАЎ

У нядаўняй танцавальнай вечарыне прынялі ўдзел носьбіты нашай спадчыны — бабулі, якія памятаюць, як танчылі калісьці



Пад час імпрэзы.

РДК і яго новыя магчымасці

на вечарынах ды вяселлях. Сярод прысутных хочацца згадаць Вольгу Кутнер, Зою Самец, Зінаіду Мезян, Марыю Бялову. Яны з лёгкасцю падымаліся са сваіх месцаў насустрач знаёмым з дзяцінства мелодыям. Танцавалі розныя танцы: польку, вальс, падэспань, кадрылю, “Лысага”, “Страданія”. Гулялі ў розныя гульні, напрыклад, у карагод “Юрачка”. Спачатку маладыя хлопцы і дзяўчаты зацікаўлена назіралі за танцамі, потым, з вялікім задавальненнем, і самі пачалі танчыць. Прымаў удзел у вечарыне і маладзёжны танцавальны калектыў

Дзмітраўскага сельскага дома культуры “Кантрасты” (кіраўнік — Анжэла Барадзіна).

Выстаўка “Сялянская хата” створана рукамі кіраўніка народнага аматарскага аб’яднання “Праца. Творчасць. Ініцыятыва” Анатоля Коўрыка. Ён сабраў цудоўную калекцыю побытавых рэчаў. Удзельнікі танцавальнай вечарыны ўвесь час фатаграфаваліся з майстрам.

Працавала і выстаўка работ кіраўніка народнага аматарскага аб’яднання “Спадчына”, члена Беларускага саюза майстроў народнай творчасці Валянціны Нікіцінай.

Яна таксама працуе ў кірунку адраджэння нашай народнай спадчыны, збірае песні і абрады, працуе над традыцыйнай лялькай раёна Клічавшчыны, займаецца рэканструкцыяй і ўзнаўленнем ручнікоў. На вечарыне таксама граў цудоўны гарманіст Дзмітрый Русецкі.

Работнікі раённага Дома культуры маюць намер зрабіць танцавальныя вечары з удзелам інструментальных ансамбляў традыцыйнымі.

Жанета АЧЫНОВІЧ,
кіраўнік этнаграфічнага аматарскага аб’яднання “Карагод”

Бяспека жыцця

Небяспека ліхтарыкаў

Новая народная забава з запускам лятаючых ліхтарыкаў не такая ўжо бяспечная і экалагічная, як запэўніваюць прадаўцы. Зразумела, законы тут дыкуюць грошы.

У цяперашні час “нябесныя” ліхтарыкі забаронены ў некаторых штатах ЗША, астатка — на тэрыторыі Германіі, Іспаніі, у іншых краінах свету. Напрыклад, у Бразіліі іх запуск лічыцца злачыствам і караецца пазбаўленнем волі на тэрмін да трох гадоў.

Канструкцыяй “нябеснага” ліхтарыка з’яўляюцца гарэлка, каркас, зроблены, як правіла, з дроту, а купал абцягнуты ліставым матэрыялам, якім часта служыць папера. “Нябесныя” ліхтарыкі былі прыдуманы ў Кітаі і выкарыстоўваліся ў ваенных мэтах.

Цяпер яны служаць забаўкай, але могуць стаць прычынай пажару. Вядомыя выпадкі, калі ад падпаленых ліхтарыкаў загараліся дрэвы, машыны, выгаралі балконы. Ледзь не здарыўся пажар на тэрыторыі расійскага кінаканцэрна “Мосфильм”, дзе ліхтарыкі са свечкамі прызямліліся на драўляныя дэкарацыі пляцовак і мяккі дах здымачных павільёнаў. Толькі аператыўнасць работнікаў пажарнай аховы дапамагла прадухіліць пажар.

“Нябесны” ліхтарык можа пераадольваць значныя адлегласці і, адпаведна, прызямляцца дзе заўгодна. Ёта і з’яўляецца адной з асноўных прычын узнікнення пажараў. Варта адзначыць, што звычайна “нябесныя” ліхтарыкі запусваюць у цёмны час сутак, калі большасць людзей спіць, і іх прызямленне на гаручыя рэчывы ды матэрыялы не адразу заўважаць. Па такой жа прычыне ў Вялікабрытаніі здарыўся пажар на заводзе па перапрацоўцы пластыку, у ліквідацыі якога прымала ўдзел больш за 200 пажарных, 40 адзінак тэхнікі. Сярод пажарных былі пацярпелыя.

Мяркую, пералічаных прычын дастаткова, каб пачаць упрыгожваць сваё жыццё іншымі, больш карыснымі ды экалагічнымі, рэчамі.

Таццяна БЫЧАНОК,

спецыяліст групы прапаганды і навучання Савецкага РАНС г. Мінска

Будзем на сувязі!

Паважаныя чытачы!

Нам цікавае ваша меркаванне па тэмах нумара. Пішыце на адрас: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77, альбо на электронную скрыню kultura@tut.by, тэлефануйце ў рэдакцыю па нумары 8-017-286-07-97, абмяркоўвайце на facebook.com/kimpressby альбо vk.com/kimpressby!

"Чаму такі семінар не правялі раней?" — пыталіся ў кулуарах мерапрыемства і, пасля непрацяглых разваг, адказвалі самі сабе: відаць, было зарана. На ўсё патрэбен час. Тым больш, калі спачатку ставіш мэту, а пасля пачынаеш аналізаваць, ці рэальная яна для дасягнення... Рэспубліканскі семінар, праведзены 9 красавіка ў Інстытуце культуры Беларусі, быў прысвечаны "аптымізацыі дзейнасці клубных устаноў: нарматыўна-прававым і вытворча-арганізацыйным пытанням". Присутнічалі на ім прадстаўнікі Міністэрства культуры на чале з начальнікам упраўлення ўстаноў культуры і народнай творчасці Вадзімам Шчэрбічам, работнікі культуры абл- і райвыканкамаў, кіраўнікі метадычных цэнтраў. І сабраліся ўсе з адзінай мэтай: вылучыць асноўныя праблемы аптымізацыі ды паспрабаваць іх вырашыць агульнымі намаганнямі.

Бяру на сябе адказнасць сцвярджаць, што ці не ўпершыню гаворка пра аптымізацыю была падмацавана досыць аптымістычнай канкрэтыкай. Вадзім Шчэрбіч, да прыкладу, назваў аптымізацыю не самамэтай, а формай пошуку найбольш эфектыўнай мадэлі клубнай справы. І самае галоўнае — не сцвярджалася, што 20 працэнтаў спецыялістаў сферы неабходна скараціць. Стратэгічнае поле для тактычнага манеўравання значна пашырала за кошт "адрэдагаванай" фармулёўкі: скараціць варта да 20 працэнтаў работнікаў. Карацей, семінарскае тэрэтычнае рэзюмэ наступнае: ніхто не хоча неапраўданых страт. А як з практычным яго ўвасабленнем? Вось пра гэта — і гаворка.

Яўген РАГІН

Чаго жадаюць "дэушкі"?

А што скажуць фінансісты?

Для высвятлення праблемных момантаў выступіць было прапанавана прадстаўнікам з абласцей і раёнаў. Начальнік планова-эканамічнага аддзела галоўнага ўпраўлення ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Гомельскага аблвыканкама Алена Паўлава разгледзела пытанне з пункта гледжання фінансавага і заканадаўчага. Аптымізацыю (да 30 працэнтаў) у асобных раёнах даўно правяла чарнобыльская бяда, што прывяла да адсялення людзей. Але і без гэтых рэгіёнаў правяркі паказалі: асобныя сельскія ўстановы (у асноўным — з чацвёртай групай па аплаце працы) проста не дзейнічаюць. Таму фінансвае ўпраўленне давяло спіс паселішчаў, дзе жыве менш за сто вяс-

Агульная схема аптымізацыі патрэбная, але кожны яе крок павінен быць законным. Чаму, сапраўды, мы павінны лавіраваць вакол фінансістаў і прыхоўваць парушэнні штатных раскладаў? Праблема — вострая, таму не канстатацыі патрэбны, а канкрэтныя прапановы па змяненні сітуацыі.

коўцаў і амаль няма моладзі. Указанне губернатара: установы культуры ў такіх вёсках закрыць. Дыферэнцыраваны працэс доўжыцца. "Абяздоленыя" паселішчы абслугоўваюць 22 аўтаклубы.

Ствараюцца ўстановы змяшанага тыпу: 49 бібліятэк-клубаў, 31 клуб-бібліятэка. Яшчэ адзін варыянт аптымізацыі: далучэнне сельскіх устаноў да цэнтральных гарадскіх. Летась было закрыта 52 установы, скарачана 327 штатных адзінак. Як запэўнівае Алена Паўлава, эканомія бюджэтных сродкаў склала 739 мільёнаў рублёў. Упершыню аб'ём пазабюджэтных даходаў апырэдыў тэмпы бюджэтнага фінансавання. Але эканомленыя сродкі на аплату працы не накіроўваліся. Фінансвае ўпраўленне вусным распараджэннем гэта забараніла...

Аптымізацыя з аптымізмам? 3 семінара Інстытута культуры Беларусі

Цікавы факт, пра які "К" у свой час пісала: у Гомельскім раёне яшчэ ў 2005 годзе створаны Урыцкі рэгіянальны цэнтр культуры і волнага часу, які аб'яднаў на сваёй базе сем устаноў (зона абслугоўвання — 17 населеных пунктаў). Гэта адзіны сельскі клуб са сваёй бухгалтэрыяй, разліковым рахункам ды інспектарам па кадрах. Але эканамічнага эфекту — няма. Дырэктар рэгіянальнага цэнтра атрымлівае такі ж заробак, як і дырэктар СДК. Назваць сем структурных адзінак Цэнтра аддзеламі ці сектарамі не выпадае, бо па заканадаўстве ў аддзеле і сектары павінны працаваць чатыры і тры чалавекі адпаведна. Між тым, рэгіянальная ўстанова значна перавыконвае даведзеныя заданні. А фінансісты не ідуць на тое, каб павысіць урыцкім спецыялістам заробак.

У раёнах вобласці, як паведаміла Алена Паўлава, не стае кваліфікаваных спецыялістаў для пераўтварэння ўстаноў культуры ў юрыдычныя асобы з асобнымі бухгалтэрыямі. І фінансвае ўпраўленне не надта, мякка кажучы, стымулюе працэс цэнтралізацыі. Выйсце — у стварэнні комплексных устаноў з генеральным дырэктарам на чале... А ўвогуле, падкрэсліла спецыяліст, у нас няма адзінага падыходу, алгарытму для вырашэння пастаўленай задачы. Ці ж можна механічна дадаваць да цэнтральных устаноў сельскія, пакідаючы пры гэтым ранейшыя памеры заробкаў? Штосьці на Гомельшчыне пакуль не да аптымізму. І я падзяляю гэтую трывогу. З фінансістамі пасябраваць, што Бога за пяты ўхапіць...

Не клуб, а аддзел

Акурат год таму я і Кастусь Антановіч наведалі Дзяржынскі раён. У аграгарадку "Баравое" кіраўнік СДК Алена Жыбуль доўга тлумачыла нам, што не клубам яна кіруе, а... аддзелам. Год таму на Дзяржыншчыне правялі цэнтралізацыю, не сапсавалі адносіны з фінансістамі і не чакалі ад Міністэрства культуры галіновых рэкамендацый. Таму і не было здзіўлення, што начальнік аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Дзяржынскага райвыканкама Наталля Сінюковіч расказвала на семінары пра рэарганізацыю клубаў без аскоміны, а з сапраўдным аптымізмам.

У "галаўнога" аддзела, паведаміла яна, ёсць цэнтралізаваная бухгалтэрыя і гаспгруппа. У складзе Дзяржынскага РЦК, утворанага на базе райметацэнтра, пераўвасобленага ў аддзел, — 18 сектараў і аддзелаў. Гэта былі сельскія клубы і СДК. Апрача РЦК, яшчэ чатыры клубныя ўстановы маюць статус юрасобы. Але, кажа Наталля Сінюковіч, нейкія міністэрскія распрацоўкі, схемы і рэкамендацыі ўсё ж патрэбны, бо разбіваючы аддзел на дзяржуставы культуры (а кожная "дэушка" — так у размове спецыялісты ўжываюць варыяцыю на тэму абрэвіятуры ДУ — цягне цяпер коўдру на сябе), мы губляем каардынуючую сілу, што фарміруе агульнараённую культурную палітыку, наладжвае масткі з фінансістамі, аб'ядноўвае намаганні структуры.

Але аптымізму дадае тое, што ў работнікаў культуры Дзяржыншчыны з'явіўся агульны фонд аплаты працы. А гэта — магчымасць матэрыяльнай стымуляцыі самых лепшых спецыялістаў.

Знайсці свой шлях

Дырэктар Віцебскага абласнога метадычнага цэнтра народнай творчасці Кацярына Лабука апошнім часам шмат выказвалася на старонках "К" пра ход аптымізацыі ў рэгіёне, таму не буду спыняцца на яе выступленні. Зазначу, што спадарыня Лабука — за ўласны шлях да аптымізацыі. У кожнага — свае дэмаграфічныя ўмовы, свае магчымасці. Між тым, Віцебшчына паставілася да вырашэння праблемы з адказнасцю: нават метадычку выдала з абагульненнем магілёўскага, смаленскага ды пскоўскага досведу, правяла аналіз эфектыўнасці клубнай дзейнасці ў кожным раёне. Калі канкрэтызаваць: шлях, абраны рэгіёнам, у нечым падобны на дзяржынскія эксперыменты. Але праблемы муляюць тыя ж, што і на Гомельшчыне. І тут толькі прыступаюць да надання статусу юрасоб 18 клубным установам раёнаў...

Свой шлях і ў Маларыцкім раёне вельмі маленькі. Начальнік мясцовага аддзела Андрэй Гарбацэвіч не беспадстаўна перакананы: агульная схема аптымізацыі патрэбная, але кожны яе крок павінен быць законным. Чаму, сапраўды, мы павінны лавіраваць вакол фінансістаў і прыхоўваць парушэнні штатных раскладаў? Вадзім Шчэрбіч, у сваю чаргу, заўважыў, што праблема — вострая, таму не канстатацыі патрэбны, а канкрэтныя прапановы па змяненні сітуацыі. Дык вось, у Маларыцкім раёне створана Цэнтралізаваная клубная сістэма з дырэктарам і ягоным намеснікам. Маларыцкі актэнт: усе ўстановы ўваходзяць у ЦКК на правах асобных устаноў са сваімі даведзенымі паказчыкамі ды групамі аплаты працы. Юрасоба, такім чынам, адна. А структурным падраздзяленням, каб павысіць заробкі, ёсць да чаго імкнуцца. Слушнае, як падаецца, і такое бачанне клубных перспектыв...

Надзённасць семінара пераацаніць цяжка. Карысць — таксама. Але, як падаецца, ладзіць такія семінары давядзецца з максімальнай перыядычнасцю. Каб прыйсці да канчатковага і агульнакарыснага выніку, звесці ў адно ўсе бачанні і ўсе мадэлі найбольш эфектыўнага развіцця клубнай справы.. Каб не атрымалася, як у той паказцы: пабудавалі мост — яго трэба ахоўваць; узліў вартаўніка — яму трэба плаціць; завялі бухгалтэрыю — ёй трэба кіраваць; адшукалі начальніка, а тут — аптымізацыя. Каго звольнілі? Правільна, вартаўніка.

Стратэгія начальніка аддзела

Вакансій у нас няма

Кацярына КАРКОЗАВА, Чэрыкаўскі райвыканкам:



Чэрыкаў — прысожскі маленькі гарадок паміж Слаўгарадам і Крычавам. Тут пасля 1986 года будавалася жыллё для чарнобыльскіх перасяленцаў. Але неўзабаве высветлілася, што і гэтая зямля падпала часткова пад уздзеянне радыёнуклідаў. Што паказаў апошні візіт "К" у Чэрыкаўскі раён? Работнікі культуры тут — дружная сям'я, шмат таленавітых майстроў і фальклорных калектываў. Кожны падворак — гасцінны і адмысловы. Словам, усё так, як збоўшага і па ўсёй нашай Беларусі: утульна ды для душы карысна.

— І усё ж мы — не падобныя да іншых. Ну скажыце, ці ў кожным раёне вы чулі пра тое, што больш за 72 працэнты работнікаў культуры маюць сярэдняю і вышэйшую спецыяльную адукацыю? Дзесяць працэнтаў ад агульнага творчага калектыву цяпер вучыцца. Сёлета таксама накіроўваем дзяўчат у вышэйшыя навучальныя ўстановы. Можна сказаць, вакансій у нас няма. "Дамарослыя" кадры працуюць у музычнай школе. Многія вучацца ў Магілёўскім дзяржаўным бібліятэчным каледжы, дзе можна атрымаць адукацыю і бібліятэкара, і клубніка. Гэта для нас вельмі выгадна. Так што мае калегі ведаюць, дзеля чаго працуюць. Таму ініцыятыў хапае.

Толькі адзін прыклад творчага праекта. Ён — аўтарскі. Распрацавала яго загадчык аддзела бібліятэчнага маркетынгу Цэнтральнай раённай бібліятэкі Валянціна Дамаркова. Праект прысвечаны культурнай спадчыны Чэрыкаўшчыны. І гаворка тут, самае карыснае, — не толькі пра папулярнасць гісторыі, традыцыйнага нацыянальнага мастацтва, вуснай народнай творчасці, але і пра выдавецкую дзейнасць нашых бібліятэк. Дзейнічае праект з кастрычніка мінулага года. За гэты час створаны дакументальны банк даных, выпушчаны біяграфічныя альбомы. Рыхтуецца выхад мастацкіх альбомаў, зборнікаў народных песень, мясцовых традыцый і абрадаў. Лічу гэтую работу і творчай, і адукацыйнай, і ідэалагічнай. На наступны год запланаваны выпуск даведніка-гіда "Па славытых мясцінах Чэрыкаўшчыны"...

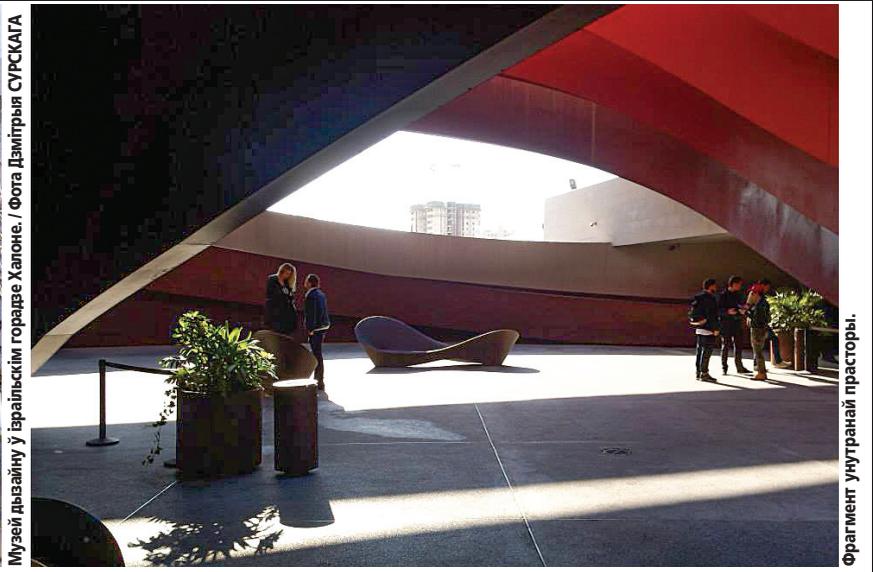
Праблем, натуральна, хапае. У каго з маіх калег іх няма? Але нека паступова навучыліся іх вырашаць. Былі, да прыкладу, пытанні з тэхнічнай базай. Але за кошт нарошчвання пазабюджэту вырашылі іх ці не па кожнай установе. Дарэчы, летась заробілі за кошт аказання платных паслуг звыш 300 мільёнаў рублёў. Сёлетні план, натуральна, крыху большы, але пастараемся выканаць і яго. І не толькі за кошт канцэртна-гастрольнай дзейнасці.

Справа ў тым, што ў 2010 годзе ў Чэрыкаве згодна з Абласной праграмай па захаванні і развіцці традыцыйнай мастацкай культуры Магілёўшчыны пачаў працаваць Раённы дом рамёстваў. Неўзабаве пры ім адкрылася сувенірная крама. Яна таксама дае стабільны грашовы даход. Сёлета асартымент прадукцыі пашырыцца: распачынаем выраб тканых паясоў. Натуральна, вучым рамёствам і мясцовую дзятву. На леташнім Міжнародным дзіцячым фестывалі "Залатая пчолка" гурткоўка Марына Пятрова заняла сярод юных майстроў I месца.

Праблем, натуральна, хапае. У каго з маіх калег іх няма? Але нека паступова навучыліся іх вырашаць. Былі, да прыкладу, пытанні з тэхнічнай базай. Але за кошт нарошчвання пазабюджэту вырашылі іх ці не па кожнай установе. Дарэчы, летась заробілі за кошт аказання платных паслуг звыш 300 мільёнаў рублёў.

З рамантамі сітуацыя таксама падкантрольная: усе вядучыя ўстановы культуры своечасова даведзены да ладу. Вялікую падтрымку ў гэтым аказвае наша гаспадарчая група.

Як і ўсе, рыхтуем да аптымізацыі сеткі ўстаноў культуры. Справа дзяржаўная, звернутая на павышэнне эфектыўнасці нашай штодзённай работы. Дый заробкі за кошт эканоміі сродкаў можна будзе крыху павялічыць. Але людзі ў выніку такой рэарганізацыі пакутаваць не будуць. Прынамсі, на першы план мы ставім не скарачэнне работнікаў, а скарачэнне ўстаноў. Калі спецыяліст сапраўды прафесіянальны, справа ў культуры яму абавязкова знойдзецца. У гэтым — і тактыка мая, і стратэгія...



Музей дызайну ў ізраільскім горадзе Халоне. Фото Дамітрыя СУРСКАГА

Фрагмент унутрашняга прастора.

У культурным асяродку мае розгалас думка пра неабходнасць стварэння ў Беларусі Музея дызайну. Зразумела, што найперш яе падтрымліваюць самі дызайнеры, якія хацелі б такім чынам сцвердзіць высокі сацыяльны статус сваёй прафесіі. Тым больш, што ў замежжы падобныя музеі не рэдкасць. Як яны выглядаюць, як функцыянуюць? З гэтым пытаннем мы звярнуліся да старшыні Беларускага саюза дызайнераў Дамітрыя СУРСКАГА, і вось што ён нам расказаў.

Для дызайну: не музей, а прастора

Пётра ВАСІЛЕЎСКІ

Прастора, бо...

— На сайце Саюза мы часта змяшчаем інфармацыю пра замежны досвед у галіне дызайну, у прыватнасці — пра дызайн-фэсты і дызайн-цэнтры розных краін, — кажа спадар Сурскі. — Нядаўна мне давялося наведаць Музей дызайну ў ізраільскім горадзе Халон, што непадалёк ад Тэль-Авіва. Халон лічыцца “дзіцячай сталіцай” краіны. Тут створана інфраструктура для сямейнага адпачынку, ладзіцца традыцыйны карнавал, ёсць шмат забаўляльных цэнтраў для дзяцей. Маецца нават Дзіцячы музей. А папулярнасць сярод дарослых мае згаданы Музей дызайну.

Шчыра скажу, што на глыбокае вывучэнне досведу гэтай культурнай установы ў мяне не было часу. Мне доволі цяжка зразумець, на якія грошы музей існуе, як працуе, функцыянуе. Але нават павярхоўнага знаёмства з ягонай дзейнасцю мне хапіла, каб ацаніць эфектыўнасць арганізацыйнай структуры музея і высокую якасць выставачных праектаў, што ладзяцца ў ягоных сценах.

Ёта не столькі музей у нашым звыклым разуменні, колькі выставачная прастора з інфармацый-



Так выглядае размяшчэнне экспанатаў на выстаўцы веласіпедаў.

на-адукацыйным цэнтрам. Тут ёсць месцы, куды можна проста прыйсці ды папрацаваць, а таксама — вялікая бібліятэка тэхналогій і матэрыялаў, якія могуць быць скарыстаны ў самых розных галінах дызайну. Прычым атрымліваеш не толькі інфармацыю пра матэрыялы, але і маеш магчымасць памацаць іх рукамі. Стрыжнявая асоба ў Музеі дызайну — менеджар, які шукае гранты ды распрацоўвае канцэпцыі выставак...

Экспазіцыя ў паветры

— У час майго наведання ў музеі праходзіла выстаўка веласіпедаў. Нездзе парадку дзвюх тысяч адзінак гэтага віду транспарту прадставіў аўстрыйскі калекцыянер. Веласіпеды падвесілі ў паветры на штанзе,

якая сваёй канфігурацыяй імітавала велатрэк. Было вельмі эфектна і прыгожа, а вонкава гэта нагадала карункі. Да таго ж вельмі зручна для гледача: усе вузлы і механізмы размешчаны на ўзроўні вачэй. Экспазіцыю дапаўнялі матэрыялы па гісторыі веласіпеднага руху ў Ізраілі: фотаздымкі і артэфакты кшталту веласіпедных нумароў.

Музей адметны архітэктурай. Кожная дробязь даведзена да ладу. У прыватнасці, вельмі сімпатычная мэбля — камфортная і спрыяе сумою. Цудоўная крама літаратуры па дызайне і сувенірах, кавярня. Сярод наведвальнікаў шмат замежнікаў, прычым складвалася ўражанне, што людзі гэта збольшага невыпадковыя, што яны маюць нейкае дачыненне да мастацтва. Месца — люднае, жывое, прыцягальнае...

Пэўную ролю ў гэтай прыцягальнасці адыгрывае статус Халона як цэнтра адпачынку. Але ж згаданы музей, на маю думку, стаўся самадастатковай каштоўнасцю, якая не засталася б па-за ўвагай і на месцы менш людным. Мне, прынамсі, хочацца прыехаць туды зноў...

Свой будынак ці прыстасаваны?

Мяркуючы па даступнай інфармацыі, Музей дызайну ў Халоне — не сховішча твораў дызайну і артэфактаў, датычных гэтай з’явы, а прастора для прафесійнага сумоўя. Прытым што задача дадзенай установы — не толькі і не столькі навукова-асветніцкая, а хутчэй рэкламна-гандлёвая. Прафесіяналам зразумелая самада-

татковая каштоўнасць выставак, якія ладзяцца ў музеі, але гэтыя экспазіцыі мусяць прыцягваць увагу грамады да самога існавання музея як інфармацыйна-рэкламнага цэнтра дызайн-паслуг і сучасных тэхналогій, прыдатных для аздобы побыту. Дадзеная сітуацыя аналагічная той, калі паказ на тэлебачанні папулярнага серыяла ці рэйтынгавай праграмы спонсар аплачвае дзеля магчымасці размясціць там сваю рэкламу. Музей дызайну ў Халоне правільней назваць галерэяй, але лічыцца музеем — больш рэспектабельна ды прэстыжна. І гэта таксама працуе на рэкламу, а значыць — на досыць бязбеднае функцыянаванне ўстанова.

Кажуць, архітэктура — не пабудова, якую ўпрыгожваюць, а ўпрыгожанне, што будуюць. Будынак Музея дызайну ў Халоне можа быць ілюстрацыяй да гэтай тэзы. У плане ён нагадвае нейкую тэхнічную прыладу, якая адпавядае духу і зместу дызайну як творчасці на сумежжы мастацтва і тэхнікі. Нешта ёсць у яго вобразе ад славутага Музея Саламона Гугенхайма ў Нью-Ёрку. Я не здзівіўся б, каб даведаўся, што менавіта гэтым творам Фрэнка Райта натхняўся стваральнік музея ў Халоне. Але вызначыцца ў творчасці з вартым арыенцірам — праява прафесіяналізму. У выніку ж атрымалася пабудова адначасова прыгожая і функцыянальная.

На маю думку, гэта правільна: будаваць для музеяў і галерэй спецыяльныя памяшканні, а не прыстасоўваць наяўныя. За выключэннем, зразумела, тых выпадкаў, калі гістарычны будынак адпавядае тэматыцы экспазіцыі. Калі ў Мінску нарэшце дойдзе справа да стварэння Музея дызайну, дык, спадзяюся, для яго і будынак спраектуюць адмысловы, які стане выдатным творам архітэктуры ды сваім знешнім выглядам сцвердзіць высокі ўзровень дызайну ў нашай краіне.

K

Рэйтынг ідэй з Македоніі, Расіі, Мексікі, Украіны і Беларусі

Пра вадзі, на вадзе і пад ёй

Для прыцягнення турыстаў у музей важная не толькі наяўнасць у апошнім унікальных артэфактаў, але і ягонае месца размяшчэння. “К” пісала пра музеі, размешчаныя на станцыях метрапалітэна, на закінутых заводах. Чарговы новы трэнд — музеі на вадзе.

Кастусь АНТАНОВІЧ

Услед за папулярным музеем на возеры Архід у Македоніі, на ўніверсітэцкім возеры ў Томску неўзабаве размесціцца інтэрактыўны музей навукі і тэхнікі. Яго адкрыццё запланавана на 2016 год. Адметна, што наведвальнікі змогуць азнаёміцца з музеем як праз традыцыйныя экспанаты, так і беручы ўдзел у сапраўдных эксперыментах. У прыватнасці, яго канцэпцыя прадугледжвае стварэнне выставачных залаў, дзе будуць праводзіцца

эксперыменты, выстаўкі пад адкрытым небам, лабараторыі, дзейнічаць зоны творчасці, навуковы тэатр і кафэ, якое ўключыць у сябе кнігарню і чытальную залу.

Ва Украіне Музей вады размясцілі ў рэканструяванай старой воданарпнай вежы, якой больш за 130 гадоў. За дзесяць гадоў працы ён стаў адным з самых наведвальных музеяў Кіева. Цікава, што асноўная экспазіцыя размешчана пад зямлёй і ўключае вялізныя акварыумы, ліфт у падземелле, дзеючую мадэль артэзіянскай свідравіны, каналізацыйны калектар ды казачны прот з вадаспадам, навалніцай, громам, маланкамі і дажджом...

Хто ведае, мо і ў Вёжы каханя, што размясцілася на востраве ля вёскі Варняны Астравецкага раёна, з’явіцца інтэрактыўны музей, які будзе прывабляць турыстаў з розных краін. Варта толькі прыдумаць адметную канцэпцыю ды знайсці інвестараў...



Вёжа ля вёскі Варняны Астравецкага раёна.



Музей падводных скульптур у Мексіцы (унізе) і праект будучага Музея навукі і тэхнікі ў Томску.

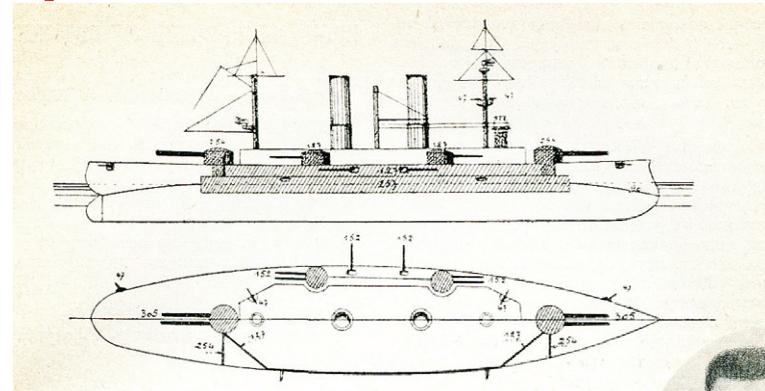


K

31 сакавіка 1904 года, у час руска-японскай вайны, на знешнім рэйдзе галоўнай базы Ціхаакіянскага рускага флоту Порт-Артура, за дзве мілі ад берага, узарваўся і менш чым за дзве хвіліны затануў флагманскі брананосец рускай эскадры "Петрапаўлаўск", сярод ахвяр якога быў і наш суайчыннік. У складзе эскадры карабель вяртаўся пасля бою з варожымі суднамі...

На Жоўтым моры 110 гадоў таму

Пра лёс нашага земляка на "Петрапаўлаўску"



Выява "Петрапаўлаўска" на схемах.

побач Залатой Гары бачылі бліскучы аб'ект пад вадой, які рухаўся ад бухты насустрач эскадры.

На "Петрапаўлаўску" выратавалася толькі 80 чалавек, прытым што загінула 647 членаў экіпажа. Акрамя іх — начальнік штаба флоту, контр-адмірал М.П. Молас і знакамёты рускі мастак, майстар батальнага жанру Васіль Верашчагін. Да гульні лёсу ці выпадковасці можна аднесці і тое, што самая высокапастаўленая асоба на караблі — вялікі князь Кірыл Уладзіміравіч — абышоўся лёгкімі драпінамі. Вялікай стратай для рускай арміі была гібель і толькі што прызначанага камандуючага Ціхаакіянскім флотам — 55-гадовага віцэ-адмірала С.В. Макарава, з якім у гэтай вайне звязаліся вялікія надзеі.

Можна сказаць, што выбух мінраніцай апошняга дня сакавіка 1904 г. істотна паўплываў на вынік руска-японскай вайны, якая, як лічыў гісторык Л.Хаас, зрабіла

вызначальны віток у лёсе сусветнай гісторыі. Безумоўна, Расія аб'ектыўна — па складзе, тэхнічным аздабленні арміі, якасцях вышэйшага кіраўніцтва, узроўні эканамічнага развіцця, іншых унутраных прычынах — не здольная была перамагчы Японію, на баку якой стаяла магутная Англія. Аднак вельмі верагодна, што паражэнне ў вайне магло быць не такім ганебным, а яго наступствы не прывялі б да рэвалюцыі 1905 года.

Сярод загінулых, якія займалі даволі значныя службовыя пасады на "Петрапаўлаўску", быў і старшы ўрач брананосца Андрэй Мікалаевіч Валковіч. Ён паходзіў з патамных (старадаўніх) дваран (хутэй за ўсё — колішняй шляхты) са Смаленшчыны. Нарадзіўся



Андрэй Валковіч.

ў 1870 годзе ў Мінску. Ягоны лёс — досыць тыповы для таленавітых ураджэнцаў нашага краю, якім для стварэння паспяховай кар'еры трэба было з'ехаць за яго межы. Да слова, ваенна-марскі доктар — нярэдка прафесія для ўраджэнцаў беларускіх земляў XIX стагоддзя: кваліфікаваных спецыялістаў рыхтавалі на медыцынскім факультэце Віленскага ўніверсітэта і, пасля яго закрыцця ў 1832-м, у Віленскай медыка-хірургічнай акадэміі.

Сярэдняю адукацыю Андрэй Валковіч атрымаў у некалькіх класічных гімназіях: Екацярынбургскай, Пермскай і Уфімскай (апошнюю скончыў як лепшы вучань, з сярэбраным медалём). Ён абраў прафесію ваеннага ўрача, якая звязала яго з морам: паступіў у Імператарскую Ваенна-медыцынскую акадэмію, якую скончыў у 1894 г. са ступенню ўрача з выдатным пасвечаннем. Як бачна, малады чалавек валодаў адметнымі разумовымі здольнасцямі. Акрамя гэтага, яго адрознівала высокая маральнасць: студэнтам 3-га курса ён добраахвотна паехаў у Вяцкую губерню для барацьбы з эпідэміямі тыфу і халеры. Пасля заканчэння акадэміі ў 1894-м ён быў накіраваны малодшым урачом у 9-ы пяхотны Стара-Інгерманландскі полк, у наступным годзе — на

аналагічнай пасадзе ў 15-м флоцкім экіпажы; служыў на брананосцах "Гангут", "Палтава". Андрэй Валковіч меў і талент навукоўцы: у 1895 годзе атрымаў ступень доктара медыцыны, абараніўшы дысертацыю на тэму "Фізіялогія і паталогія страўнікавых залоз", якую рыхтаваў у Інстытуце эксперыментальнай медыцыны пад кіраўніцтвам знакамітага прафесара І.П. Паўлава.

Пасля службы на ваенных караблях ён тры гады правёў у Шпіцбергенскай экспедыцыі на транспарце "Бакан", за што атрымаў шэраг іншаземных узнагарод, у тым ліку шведскі ордэн Густава Ваза за "навуковыя заслугі". Здаецца, меліся выдатныя перспектывы навуковай кар'еры, аднак ваенная прафесія абавязвала выконваць доўг: у 1902 годзе Андрэй Валковіч быў накіраваны на Далёкі Усход старшым урачом на брананосец "Перасвет". Затым па загадзе камандуючага Ціхаакіянскай эскадры яго перавялі на "Петрапаўлаўск". Гэта было прызнаннем заслуг Валковіча: "Петрапаўлаўск" традыцыйна быў флагманам эскадры (там знаходзіўся яе камандуючы) — досыць новы брананосец, узброены 56 гарматамі. Але судна аказалася бездапаможным перад мінамі... Магчыма, лёс Андрэя Валковіча мог скласціся інакш, калі б ён застаўся на "Перасвецце": брананосец, як і большасць караблёў эскадры ў Порт-Артуры, быў расстрэляны японскімі гаўбіцамі ды патоплены 23 лістапада 1904 г., аднак асноўную частку экіпажа ды зброю перавезлі на бераг, каб працягнуць змагацца за Порт-Артур...

Трагічна абарваны ў росквіце жыццёвых і творчых сіл лёс таленавітага доктара, даследчыка — яшчэ адна страта сярод мноства раскіданых па чужых краях нашых суайчыннікаў...

Ігар ВУГЛІК,
кандыдат гістарычных навук,
дацэнт

Мокаш — язычніцкае бажаство, культ якога каранямі сягае ў праславянскую эпоху. На думку даследчыкаў, гэта стрыжнявая постаць "народнага культу дахрысціянскай Русі". Культ багіні існаваў у народнай культуры цягам некалькіх стагоддзяў і нават пасля прыняцця хрысціянства.

Мокаш: "ма" і "кьш"

"Жыць — гэта ткаць палатно свайго жыцця"



яна надзяляла іх доляй. Мокаш — апякунка жанчын, сям'і і мацярынства, увабляла Месяц. З часам пад яе ўладу перайшло ўсё "бабіна царства". Багіню ўяўлялі жанчынай з вялікай галавой і выцягнутымі ўверх або ўніз рукамі, што увабляла ўзаемадзеянне нябесных і зямных сіл. Гэта выклікае асацыяцыю з Сусветным дрэвам, крону якога сімвалізуюць рукі і пальцы. Гэта яшчэ адна сутнасць Мокашы: ейнае імя наводзіць на думку пра вільгаць і дождж. Яна насамрэч і "адказвала" за дождж, таму яе паважліва называлі "маці сыра зямля".

Імя Мокашы часта звязваюць з чыста жаночым заняткам, робячы яе багіняй, якая прадзе лінію жыцця. Верылі, што пры стварэнні Све-

разы вышэй за вершніц — нябесных гаспадынь свету — парадзіх, якія былі яе дачкамі. Старэйшая з іх, Лада, — багіня прыгажосці, каханні і апякунка шлюбу. Малодшая, Ляля, увабляе вясну. Яны былі багінямі чалавечага лёсу. Па іх волі са з'яўленнем на свет дзіцяці на небе загаралася зорка. Калі-нікалі дачок Мокашы называлі Доляй і Нядоляй: са шчаслівым лёсам у адной і няшчасным — у другой. Паміж імі вышывалі выяву Мокашы.

З усталяваннем хрысціянства непасрэдным працягам вобраза Мокашы становіцца Параскева (у перакладзе з грэчаскай мовы — "пятніца"). Культ Параскевы ўжо з XII — XIII стагоддзяў пачаў выцягняць культ Мокашы. У XIV — XVI стагоддзях у копіях старажытных павучэнняў супраць язычніцтва Мокаш яшчэ згадваецца, але адчуваецца, што культ яе моцна звужаны. Відавочна, што вобраз Пятніцы ў свядомасці народу змяшаўся з вобразам Мокашы, святым днём якой таксама была пятніца. Жанчыны часам шанавалі пятніцу больш за нядзелю. Як і раней, па пятніцах забаранялася прасці і ткаць.

У Беларусі адзначаліся два святы, звязаныя з імем Параскевы Пятніцы. Іх палескія назвы — Параскі, Параскоўя, Параскева, Пятценка. Змест святаў: выкананне забароны на "жаночыя работы", хаджэнні да крыніц і на малебны.

На 27 кастрычніка (14 кастрычніка па старым стылі) прыпадае свята Параскевы Гразнухі, або Трапальшчыцы. З гэтага дня пачыналі маць і трапаць лён. У народзе казалі: "На Гразнуху не бывае суха". Дзень яе памяці звычайна суправаджаўся вільгаццю ды слотай. У гэты ж дзень калісьці адзначалі і язычніцкае свята, прысвечанае Мокашы. З 10 лістапада (28 кастрычніка па старым стылі) на Параскеву Ляньніцу ладзілі льяньныя агледзіны. Вытрапаны лён паказвалі адно аднаму, хваліліся майстэрствам. Дзяўчаты імкнуліся прадэманстраваць сваё умельства жаніхам і будучым свякрухам. Першыню лёну прыносілі для асвячэння ў царкву, пасля прымацоўваючы да абраза. У якасці ахвяры ў студню кідалі прадметы жаночага рукадзелья, пражу, мяркуючы, што такім чынам ахвяра дойдзе да Параскевы. Гэты абраз меў назву "Макрыда".

Параскеву называлі "бабінай святой". Яна, як і Мокаш, апякала маці ды незамужніх дзяўчат. Параскева разам з Маці Божай лічылася апякункай шлюбу. У народнай медыцыне яна ўяўляецца бабкай-павітухай. Ёй маліліся за хатні дабрабыт і абарону ад хвароб. Як і Мокаш, Параскева была апякункай палёў, урадлівасці, зямлі ды хатніх жывёл. Яшчэ адной з яе функцый быў клопат пра гандаль: днём кірмашу здаўна была пятніца...

Ала РАСІНСКАЯ,
навуковы супрацоўнік Брэсцкага
абласнага краязнаўчага музея

Мокаш згадваецца аўтарам "Аповесці мінулых гадоў" (XII ст.) пад 980 годам у складзе пантэона князя Уладзіміра: "...і нача княжыти Володимир в Киеве един. И постави кумиры на хълмевьне двора теремнага: Перуна древяна, <...> и Хърса, и Дажьбога, и Стрибога, и Сьмаргла, и Мокошь". Мокаш паводле свайго значэння прыраўноўвалася да Перуна.

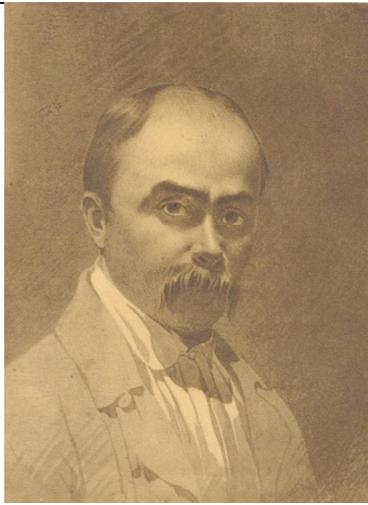
Імя багіні літаральна перакладаецца як "маці напоўненага каша" — г. зн. маці ўраджаю, маці дабрабыту. Але адно з тлумачэнняў старажытнарускага слова "кьш" — "жэрабя" (у сэнсе "кінучь жэрабя", "зрабіць выбар"). У многіх інда-еўрапейскіх народаў слова "ма" азначае "маці". Атрымліваецца, "Ма-кош" — "Маці шчаслівага жэрабя", багіня ўдачы, лёсу.

Значэнне "кош" з гэтай прычыны набыло сэнс "выпадковага", "ненадзейнага", інакш кажучы — жэрабя. Яно магло быць як шчаслівым, так і няшчасным. Так, Мокаш становіцца "маці добрага ўраджаю", "маці шчасця", дарыльшчыцай дабрабыту. Невыпадкава рог у ейных руках — сімвал шчаслівага лёсу, звязаны з харчовым дастаткам.

Лічылася, што Мокаш прысутнічае пры нараджэнні ўсіх жывых істот:

...Я не буду падрабязна пераказваць даты біяграфіі Шаўчэнкі: яны досыць вядомыя любому чытачу. Але, на ўсялякі выпадак, нагадаю эскізна. З ранняга дзяцінства (нарадзіўся ён у вёсцы Морыныцы Кіеўскай губерні, цяпер — Чаркаская вобласць) жыццё сустрэла беднага хлопчыка, сына прыгоннага селяніна, жорстка. Маці ён амаль не памятаў. На сёмым годзе страціў бацьку і застаўся на руках мачахі разам з дзвюма сёстрамі — адна з іх была сляпою. Тут упершыню ён зведаў шмат гора. У самым кволым узросце, пазбаўлены любові і матчынай ласкі, хлопчык прывык замыкацца ў сабе, дзічыўся людзей і сустракаў недаверліва ўсялякае ветлівае абыходжанне з ім родных ды суседзяў. Злая мачаха за яго скрытны і ўпарты нораў даручала яму летам пасвіць цялят і свіней у наваколлі вёсак Кірылаўкі і Тарасаўкі Звянігародскага павета, дзе ў стэпавай прасторы, на палях, было вельмі шмат могільнікаў.

Барыс КРЭПАК



Т.Шаўчэнка. Аўтапартрэт.

ну "пісаць і рысаваць", Шаўчэнка ўхітраўся рабіць і тое, і другое (аж да таго, што хаваў самаробныя кніжачкі за халявы ботаў). Стварыў паэмы "Варнак", "Сотнік", "Пятрусь", "Марына", цыклы "У каземаце" і "Цары", аповесці "Княгіня", "Музыконт", "Няшчасны", "Капітанша", "Блізнят", шмат пейзажаў, партрэтаў, жанравых кампазіцый, сярод якіх асаблівае месца займае цудоўная серыя сепій "Прытча пра блуднага сына". А пасля амністыі, па дарозе з ссылкай, у Ніжнім Ноўгарадзе, паспеў напісаць паэму "Неафіты" і трыпціх "Доля", "Муза", "Слава". А калі нарэшце атрымаў дазвол вярнуцца ў Пецябург, пасябраваў з супрацоўнікамі часопіса "Современник" М.Чарнышэўскім і М.Някрасавым. У апошнія гады жыцця працаваў над аповесцю "Прагулка з задавальненнем і не без маралі" ды "Букваром паўднёварускім" для пачатковых школ, які быў выдадзены тыражом 10 тысяч экзэмпляраў за кошт аўтара.

Сорак сёмыя народзіны Шаўчэнка сустрэў у сваёй акадэмічнай кватэры цяжка хворым (расстройства пячонкі, сэрца, вадзянка). Яго наведалі блізкія сябры, прачыталі тэлеграмы, атрыманыя з Украіны. Пад раніцу Кабзар, калі спускаўся з другога паверха ўніз, раптам памёр. Тысячы людзей, збольшага студэнцкая моладзь і літаратары, прыйшлі на яго пахаванне. Спачатку паэта пахавалі на Смаленскіх могілках, а праз два месяцы труну перавезлі на Украіну, дзе, на беразе Дняпра, пад Каневам, ён і знай-

ліку ў Беларусі. І тут без складанай ды супярэчлівай "псіхалогіі" яго чалавечага характару не абісціся.

На маю думку, Тарас Рыгоравіч 8 ліпеня 1844-га ўсё ж моцна "перабраў" у паэме "Сон", дзе можна знайсці сапраўдную абразу хвораі імператрыцы Аляксандры Фёдарайны. А праз шаснаццаць гадоў, так бы мовіць, наўздагон, на наступны дзень пасля смерці імператрыцы (19 кастрычніка 1860 г.), паэт напісаў наступныя радкі, пра якія адзін з літаратурных крытыкаў заўважыў: "...Чаму яна лютая, чаму яе дзеці — шчанюкі, чаму яе, "суку", праклянуць, незразумела". Мне як даследчыку таксама гэта незразумела. У тым, што паэт у той жа паэме "Сон" "прайшоўся" па самім імператары Мікалаі І, якога ён лічыў першым ворагам Украіны, няма нічога дзіўнага. А вось што да яго жонкі...

Справа ў тым, што гэтая жанчына адыграла ў вызваленні паэта з прыгоннай залежнасці не апошнюю ролю. Менавіта яна, Аляксандра Фёдарайна, даведлася ад Васіля Жукоўскага пра таленавітага хлопца, які знаходзіўся ў якасці нявольніка ў памешчыка, штабс-ротмістра Паўла Ангельгарта, і прыняла актыўны ўдзел у яго лёсе, падтрымаўшы ідэю латарэі, прадумавою Бруловым ды Жукоўскім у мэтах выкупу Шаўчэнкі з прыгоннай залежнасці. Грашовы ўзнос яе і ейных дзяцей Марыі і Аляксандра (будучага цара Аляксандра ІІ) склаў амаль палову неабходнай для выкупу сумы за натурны партрэт Жукоўскага, намаляваны Бруловым. Сама ж яна часта хварэла на сухоты і няўрозы, была фізічна слабой з-за дзевяці цяжарнасцей, дзве з якіх скончыліся трагічна. Ды і шмат было выпадкаў, калі яна імкнулася заступіцца за арыштаваных дзекабрыстаў.

Дык вось, Тарас Рыгоравіч чамусьці ніколі не забываў "дабро", праяўленае ў адносінах да яго імператрыцай, і двойчы згадаў яе "незлым тихим словом" у сваіх вершах, у якіх ён проста-такі зняважыў хворую жанчыну, што, натуральна, выклікала моцны гнеў яе мужа, імператара Мікалая І. Паэму "Сон" ён чытаў у арыганале ў ходзе следства па справе Кірыла-Мяфодзіеўскага братэрства. Тады ж у паперах Шаўчэнкі былі знойдзены і злыя карыкатуры на цара ды яго жонку.

Прывяду малавядомы факт на конт гэтых падзей. Вось што 10 снежня 1847 года пісаў рускі рэвалюцыйны дэмакрат і літаратурны крытык Вісарыён Бялінскі ў лісце да свайго калегі і сябра Паўла Аненкава: "Наводзіў я даведкі пра Шаўчэнку, і ўпэўніўся канчаткова, што па-за рэлігіяй вера ёсць нічога не варта рэч. Вы памятаеце, веруючы сябра мой (Міхалі Бакунін). — **Б.К.** казаў мне, што ён верыць, што Шаўчэнка — чалавек дастойны і цудоўны. Вера творыць цуды: робіць людзей з астоў і дубін, значыць, яна можа і з Шаўчэнкі зрабіць, бадай, пакутніка свабоды. [...] (Ён) напісаў два пасквілі: адзін — на гасудару імператара, другі — на гасударыню імператрыцу. Чытаючы пасквіль на сябе, гасудар рагатаў, і, напэўна, справа тым бы і скончылася [...]. Але калі гасудар прачытаў пасквіль на імператрыцу, то прышоў у вялікі гнеў, і вось яго ўласныя словы: "Дапусцім, ён меў прычыны быць мной незадаволеным і ненавідзець мяне, але яе за што?". Я не чытаў гэтых пасквіляў, але ўпэўнены, што пасквіль на імператрыцу павінен быць абуральна брыдкі з той нагоды, пра якую я ўжо казаў. Шаўчэнка паслалі салдатам на Каўкас (памылка: на самой справе — у Арэнбургскі асобны корпус. — **Б.К.**). Мне не шкада яго, калі быў бы я яго суддзёй, я зрабіў бы не менш [...]".

К

Чаму песня Тараса Шаўчэнкі "знайшла водгалас пачэсне ў сэрцы беларускім"?

Невядомы вядомы Кабзар і яго беларускі след

(Працяг. Пачатак у № 14.)

Ну і, канешне ж, цяга да рысавання. Невядома, адкуль з'явілася ў хлопчыка гэтае дзіўнае памкненне да мастацтва: у продкаў нічога такога не назіралася. Спачатку Тарас вучыўся азам у нейкага прыходскага дзячка, потым у маляра з вёскі Стэблева Канеўскага павета, потым, як перакаці-поле, перабягаў яшчэ да кагосьці. І нарэшце 14-гадовы "абарваны школяр-бядзяга" трапіў у якасці прыгоннага ў дом памешчыка Паўла Ангельгарта ў вёсцы Вільшана, дзе прайшоў шлях ад кухціка і казачка да "пакаёвага жывапісца".

Яшчэ юнаком у 1829-м Шаўчэнка суправаджаў Ангельгарта ў Вільню, праязджаючы праз беларускія вёскі і гарады Лоеў, Рэчыцу, Жлобін, Бабруйск, Ігумен, Мінск, Радашковічы, Чырвонае, Маладзечна, Сморгонь. Ён быў яго першае знаёмства з жыццём беларусаў. Абставіны паздзі давалі магчымасць убачыць сялянскі побыт, паслухаць песні і беларускую мову, такую блізкую да ўкраінскай, што паўплывала пазней на яго эстэтычны густ ды прозу. І ў Вільні, і потым, у горадзе на Няве, ён з задавальненнем працягваў знаёмствы з беларусамі.

З пачатку 1831-га Тарас Рыгоравіч — у Пецябургу, дзе Ангельгарт аддаў яго на чатыры гады ў навучанне да майстра жывапісна-малярнай арцелі Васіля Шыраева з тайнай надзеяй потым мець пры сабе прыдворнага, так бы мовіць, хатняга жывапісца з адукацыяй. У складзе гэтай арцелі юны Шаўчэнка прымаў удзел у роспісе пецябургскага Вялікага тэатра ды іншых інтэр'ераў у якасці вучня-рысавальшчыка. У 1838 годзе ўплывовы заступнік- апекуны Шаўчэнкі, сярод якіх — мастак Карл Брулоў, паэты Васіль Жукоўскі і Яўген Грабёнка, выкупілі яго з прыгонніцтва. Ну ды гэты эпізод знаёмы ўсім яшчэ са школьнай праграмы. Атрымаўшы свабоду, Шаўчэнка быў прыняты ў пецябургскую Акадэмію мастацтваў. Хутка ён стаў адным з любімых вучняў Карла Паўлавіча Брулова.

У 1840-м быў надрукаваны першы ўкраінскі зборнік вершаў Шаўчэнкі — "Кабзар". І першыя ў свеце ілюстрацыі да яго зрабілі нашы зем-



Т.Шаўчэнка. "Паляры і стале".

лякі Міхалі Башылаў, родам з-пад Жлобіна Магілёўскай губерні, ды яго стрыечны брат, штабс-капітан і таленавіты мастак граф Якаў дэ Бальмен. Кожны з іх стварыў да "Кабзара" па 39 ілюстрацый — заставак, буквіц, канцовак. Башылаў жа зрабіў і партрэт аўтара да гэтага выдання. Важна, што малюнкi аздабляліся лацінкай да рукапіснага тэксту. Як пісаў вядомы ўкраінскі літаратурнаўца Яўген Кірылюк у сваёй манаграфіі "Тарас Шаўчэнка", "...малюнкi Якава дэ Бальмена і Міхалі Башылава — высокамастацкія і выкананы з глыбокім разуменнем шаўчэнкаўскай творчасці". Зразумела, абодва мастакі сябравалі з паэтам. А пасля гібелі Дэ Бальмена ў баі з горцамі Шаўчэнка 18 лістапада 1845 года прысвяціў яму маленькую паэму "Каўказ"...

Раннія творы Шаўчэнкі напісаны ў жанры балады, паэмы, "думкі", сярод якіх найбольш выдатныя — "Кацярына", "Гайдамакі" і, на рускай мове, паэмы "Слепая", "Бесталаный", драма "Назар Стадоля". У 1843-м паэт вярнуўся на Украіну праз Беларусь: праехаў Віцебск,

Оршу, Шклоў, Магілёў, Прапойск, Чачэрск, Гомель. Падарожжа па Беларусі не прайшло для паэта дарма. Яно дапоўніла ўражанні ад нашай шматпакутнай зямлі, дзе яго ўразіў вобраз "убогага краю", яго страшэнная беднасць і хранічны голад. У аповесці "Музыконт" тагачасная Беларусь апісваецца як "краіна скаргі і плачу".

У Кіеве цягам амаль года Шаўчэнка займаўся жывапісам, ствараў альбом афортаў "Живописная Украина", пісаў цыкл паэзіі (паэмы "Сон" і "Каўказ", пасланне "І мёртвым, і жывым...", вершы). У 1844-м вярнуўся ў Пецябург, дзе скончыў Акадэмію мастацтваў са званнем "някласны (свабодны) мастак". Потым ізноў з'ехаў на радзіму. Ізноў — праз Беларусь.

Працаваў наш герой у Кіеўскай часовай камісіі па пытаннях разгледжання старых актаў. Потым хацеў стаць выкладчыкам малявання ў Кіеўскім універсітэце, але не паспеў. У сакавіку 1847-га быў арыштаваны, пасля чаго апынуўся ў ссылцы на цэлых дзесяць гадоў... Нягледзячы на строгу забаро-

Чым жа звязана біяграфія Шаўчэнкі з Беларуссю? Чытайце ў наступных нумарах "К".

МУЗЕЙ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ
МАСТАЦКІ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Леніна, 20.
Тэл.: 327 45 62.

Экспазіцыі:

- Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст.
- Мастацтва Беларусі XIX — пач. XX стст.
- Мастацтва Беларусі XX — пач. XXI стст.
- Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст.
- Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.
- Выстаўкі:
- "Слуцкія паясы" (са збору Львоўскага гістарычнага музея) — да 18 красавіка.
- Творы старажытнару-скага ліцавога шыцця "Жывапіс іголкай" — да 25 мая.
- Жывапіс Канстанціна Качана і Уладзіміра Кожуха — да 28 красавіка.
- Выстаўка аднаго твора (габелен "Маці-Айчына" Аляксандра Кішчанкі і Ангеліны Беліцкавай) — да 14 красавіка.
- Выстаўка "Дзесяць стагоддзяў мастацтва Беларусі" — да 10 ліпеня.

Філіялы Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь: МУЗЕЙ

"ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА І-Й ПАЛОВЫ XIX ст."



г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а.
Тэл.: 327 88 78.

- Пастаянная экспазіцыі: "Парадныя залы", "Жыццё і творчасць Валенція Ваньковіча".
- Тры новыя партрэты ў экспазіцыі "Сядзібны партрэт XVII — сяр. XIX стст."

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА Ў В. РАЎБІЧЫ



Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён.
Тэл.: 507 44 68.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Персанальная выстаўка майстра разьбы па шкарлупіне яйка Аляксандра Рыжэўскага — да 2 чэрвеня.

МУЗЕЙ В.К. БЯЛЫНЦКАГА-БЫРУЛІ Ў Г. МАГЛЁВЕ



г. Магілёў, вул. Ленінская, 37.
Тэл.: (8-0222) 22 48 87.

- Экспазіцыя "Культура 1-й пал. XIX ст."

НАЦЫЯНАЛЬНЫ
ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 327 43 22.

Экспазіцыі:

- "Старажытная Беларусь".
- "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".
- "Банк БелВЭБ: новае жыццё нацыянальных скарбаў".
- Выстаўкі:
- Выстаўка "Юсіф Гашкевіч — дыпламат, вучоны-арыенталіст (да 200-годдзя з дня нараджэння)" — да 25 мая.
- Выстаўка графікі беларускіх мастакоў 1920-х — 1930-х этнаграфічнай тэматыкі са збораў музея "І рай і боль на Песеннай зямлі..." — да 20 красавіка.
- ДОМ-МУЗЕЙ І З'ЕЗДА РСДРП



г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а.
Тэл.: 290 68 47.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстаўка "Гісторыя ў кашалку".

НАЦЫЯНАЛЬНЫ
ГІСТАРЫКА-КУЛЬТУРНЫ
МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК
"НЯСВІЖ"

г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19. Тэл.: (8-01770) 2 06 60, 2 06 02; + 37529 551 80 51, +37529 190 31 49.

Палацавы ансамбль:

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстаўка "Таварыства перасоўных мастацкіх выставак. XXI стагоддзе" (Санкт-Пецярбург)
- "Жывапіс. Скульптура. Графіка" — да 25 красавіка.
- Выстаўка "Народныя лялькі-абярэгі" — да 25 мая.
- Інфармацыйна-касавы ЦЭНТР:
- Выстаўка фота Галіны Ламака "Паміж мінулым і будучым" — да 30 красавіка.
- Ратуша:
- Пастаянная экспазіцыя.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС
"МІР"

г.п. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць.
Тэл.: (8-01596) 2 82 91, (8-01596) 2 82 70.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстаўка фатаграфій

"Мір стары — Мір новы".

Слановая зала

- Выстаўка з прыватнай калекцыі І.Сурманчэўскага "Дух часу і раскошы: мода і стыль 1820 — 1920-х гадоў" — да 31 мая.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-
МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ
ЯКУБА КОЛАСА

г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5.
Тэл.: 294 91 96.

Экспазіцыя:

- "Якуб Колас. Жыццё і творчасць".
- Інтэрактыўная гульня "Таямніцы дома Песняра".
- Тэатралізаваныя экскурсіі па казках, апрацаваных Якубам Коласам для школьнікаў малодшага ўзросту.
- Акцыі:
- "Самы лепшы дзень" (Дзень нараджэння ў музеі).
- "У дзень вяселля — у музей!" (па папярэдняй дамоўленасці).
- Музейная творчая майстэрня (майстар-клас па вырабе цацак з салёнага цеста).
- Выстаўкі:
- "Пуцывінамі Якуба Коласа" — да 30 красавіка.
- Выстаўка работ Івана Міско "Зорнае неба" — да 24 красавіка.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ
МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск, вул. Янкі Купалы, 4.
Тэл.: 327 78 66.

Экспазіцыя:

- Пастаянная экспазіцыя "Шляхі" з праглядам роліка ў 3D-фармаце і інтэрактыўнай зонай для дзяцей
- "Хлопчык і лётчык", галаграфічным тэатрам.
- Інтэрактыўныя музейныя праграмы "У пошуках папараць-кветкі", "Вячоркі" для ўсіх катэгорый наведвальнікаў.
- Выстаўка:
- Персанальная выстаўка Яніса Струпуліса "У медалях жыве гісторыя" — да 18 красавіка.

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ
МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ
АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 25а. Тэл.: 226 03 98.

Выстаўкі:

- Персанальная выстаўка Ю.Герасімовіча "Веснавыя матывы".
- Выстаўка "Партызанскі лагер".

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ГОРАДА
МІНСКА

г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10.

Філіялы Музея гісторыі горада Мінска:
МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ
МІХАІЛА САВІЦКАГА



г. Мінск, пл.Свабоды, 15.
Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыі:

- "Мінск губернскі. Дваранскі побыт".
- "Мастак. Грамадзянін. Герой". Прывешчана Герою Беларусі, народнаму мастаку Беларусі, ганароваму грамадзяніну г. Мінска Міхаілу Савіцкаму.
- Выстаўка:
- Персанальная выстаўка заслужанага мастака РФ Нікаса Сафронава — да 5 мая.

МІНСКАЯ ГАРАДСКАЯ
РАТУША

г. Мінск, пл.Свабоды, 2а.
Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыя:

- "Мінск у гістарычнай прасторы. Картаграфічны кабінет".
- ФЛІГЕЛЬ ЛОШЫЦКАГА СЯДЗІБНА-ПАРКАВАГА КОМПЛЕКСУ



г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 10. Тэл.: 285 18 86.

Экспазіцыя:

- "Кола часу" — прадметы гарадской і сялянскай культуры к. XIX — с. XX стст.
- ГАРАДСКАЯ МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ ТВОРАЎ Л.Д. ШЧАМЯЛЁВА



г. Мінск, пр-т Ракасоўскага, 49. Тэл.: 291 16 76.

Экспазіцыі:

- "Жыццёвы і творчы шлях народнага мастака Беларусі Л.Шчамялёва".
- Выстаўка:
- Жывапіс Анатоля Скамарошчанкі — да 18 красавіка.

ГОМЕЛЬСКИ ПАЛАЦАВА-
ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ

г. Гомель, пл. Леніна, 4.
Тэл.: (8-0232) 74 19 11.

Цэнтральная частка палаца

Выстаўкі:

- Упершыню на Беларусі!
- "Цмокі і васковыя фігуры" (скульптуры драконаў і герояў фэнтазі, а таксама гістарычныя персанажы царскай сям'і Раманавых) — да 29 чэрвеня.
- "Спадарыня Лялька" (выстаўка работ майстроў

аўтарскай лялькі з Мінска, Магілёва, Гродна, Гомеля і Вільнюса) — да 11 мая.

- Выстаўка тэракотавай керамікі народнага майстра-кераміста Мікалая Пушкарка "Жывыя рысы з добрым гумарам" — да 13 красавіка.
- Выстаўка насякомых "Скульптура прыроды" — да 4 мая.

■ Арт-праект "Парачкі" (фотаработы, прывешчаныя Дню закаханых, на агароджы гомельскага парку) — да 13 красавіка.

■ "Ілюстрацыі да гісторыі беларускай..." (неафатаграфічныя работы В.Раковіча) — да 20 красавіка.

■ Выстаўка "Светлае Хрыстова Увакрасненне" — з 12 красавіка.

Экспазіцыі:

- "Культавыя прадметы" ("Дамавая царква", паўночны рызаліт палаца).

■ "Загадкавыя фантазіі мора" (грот палаца).

■ Экспазіцыя, прывешчана дзяржаўнаму дзеячу СССР А.Грамыку.

■ "Чырвоная гасцёўня".

■ "Зала ўрачыстых прыёмаў".

■ Экспазіцыя адкрытага захавання археалагічнай калекцыі музея

(цокаль паўднёвай галерэі).

■ "Старажытная гісторыя Гомельшчыны" (археалагічная экспазіцыя).

Вежа палаца

Экспазіцыя:

■ "Уладальнікі Гомельскага маёнтка Румянцавы і Паскевічы".

Выстаўкі:

■ "Створаныя эпохай Румянцава" (літаратурная выстаўка 2-й пал. XVIII — 1-й чвэрці XIX стст. са збору графа М.П. Румянцава).

■ "Класікі беларускага мастацтва".

Паўночнае крыло палаца

Экспазіцыя:

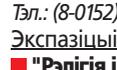
■ "Свет звяроў Гомельшчыны".

Выстаўкі:

■ Куток жывых экзатычных рэптылій.

Зімовы сад

Свет субтрапічных раслін і жывёл.

ГРОДЗЕНСКИ ДЗЯРЖАЎНЫ
МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ РЭЛІГІ

г. Гродна, вул. Замкавая, 16.
Тэл.: (8-0152) 74 25 13.

Экспазіцыі:

- "Рэлігія і культура ў Беларусі" (ад старажытных часоў да XXI ст. — архаічныя вераванні, хрысціянскія канфесіі, іслам, іудаізм).
- "Эпоха. Час. Будынак" (гісторыя палаца, у якім

размешчаны музей, сямейныя традыцыі і каштоўнасці XIX — пач. XX стст.).

Выстаўкі:

■ "Вестачка да свята" (віншавальныя паштоўкі канца XIX — пачатку XX стагоддзя).

■ "Гісторыя аднаго парохода" (прасы XVII — XX стст. з калекцыі А.Ярша).

ГОМЕЛЬСКИ АБЛАСНЫ
МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СПАВЫ

г. Гомель, вул. Пушкіна, 5.
Тэл.: (8-0232) 77 60 60.

■ Пастаянная ваенна-гістарычная экспазіцыя.

■ Пастаянная выстаўка тэхнікі на адкрытай пляцоўцы.

■ Выстаўка "Спякотнымі дарогамі Афганістана", прывешчана 25-годдзю вываду савецкіх войск з Афганістана.

■ На тэрыторыі працуе пнеўматычны цір.

■ "Музей крыміналістыкі".

ЛІДСКИ ГІСТОРЫКА-
МАСТАЦКІ МУЗЕЙ

г. Ліда, вул. Перамогі, 37а.
Тэл.: (8-0154) 53 22 44.

■ Экспазіцыя "Прырода Лідчыны".

Выстаўкі:

■ "Вядзём пачатак свой ад Гедыміна...".

■ "Прадметы побыту к. XIX — пач. XX стст."

■ Выстаўка адной карціны "Партызаны".

■ "Прывітанне, ранейшая Ліда!".

■ "Музейна-вобразная зала "Хрушчоўка-60".

■ Турыстычна-пазнаваўчая праграма "Праз вякі, праз стагоддзі" ў Лідскім замку.

ГАЛЕРЭІ

"УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ"



г. Мінск, пл. Кастрычніцкая, 1.
Тэл.: 327 26 12.

- IX Міжнародная выстаўка жывапісу і графікі дзяцей і моладзі "На сваёй зямлі" — да 23 красавіка.

ПАЛАЦ МАСТАЦТВА



г. Мінск, вул. Казлова, 3.
Тэл./факс.: 288 15 49.

■ "Мінскі тыдзень моды" — да 17 красавіка.

■ Персанальная выстаўка работ Ганны Горай "Касмічнае падарожжа" — да 25 красавіка.

■ Дзіцячая мастацкая выстаўка "МЧС" — з 18 красавіка.

ШТОТЫДНЁВАЯ
МАСАВА-ПАЛІТЫЧНАЯ
ГАЗЕТА

Выдаецца з кастрычніка 1991 года

Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Рэгістрацыйнае пасведчэнне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь

Галоўны рэдактар — Сяргей Сяргеевіч ТРАФІЛАЎ

Рэдакцыя
Рэдактары аддзелаў:
Канстанцін АНТАНОВІЧ,
Надзея БУНЦЭВІЧ,
Барыс КРЭПАК,
Яўген РАГІН,
Ілья СВАРЫН

Аглядальнік рэдакцыі:
Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ,
Спецкарэспандэнт:
Пётр ВАСІЛЕЎСКІ,
Алег КЛІМАЎ,
Вольга НАВІЦКАЯ

Загадчык аддзела фоталіюстрацыі — Юрый ІВАНОЎ

Мастацкі рэдактар — Наталля ОВАД

Карэктар — Інга ЗЕЛЬГІС

Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77.

Пакоі 16-28, 94-98, чацвёрты паверх.

Тэлефоны: (017) 290 22 50, (017) 286 07 97, (017) 334 57 23

Тэлефон-факс: (017) 334 57 41

Рэкламны адрас: тэл. (017) 334 57 41

www.kimpress.by

E-mail: kultura@tut.by

Аўтарскія рукапісы не рэцэнзуюцца і не вяртаюцца.

Аўтары допісаў у рэдакцыю паведамляюць сваё прозвішча, поўнасьцю імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выданы, кім выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас.

Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі.

Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў.

*Матэрыял на правах рэкламы.

"Культура", 2014. Індэксны 63875, 638752

Рознічны кошт — па дамоўленасці.

Наклад 6775

Падпісана ў друку 11.04.2014 у 19.00

Замова 1547

Дзяржаўнае прадпрыемства "Выдавецтва "Беларускі Дом друку". ЛП № 02330/0494179 ад 03.04.2009. пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.

Выдавец — Рэдакцыяна-выдавецкая ўстанова "Культура і мастацтва" 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77.